

Werner Söderström Osakeyhtiön
NÄYTELMÄSARJA

110

ARVID JÄRNEFELT

KUOLEMA

3-NÄYTÖKSINEN
NÄYTELMÄ

ARVID JÄRNEFELT
KUOLEMA

ARVID JÄRNEFELT
KUOLEMA

3-NÄYTÖKSINEN NÄYTELMÄ

PORVOO
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

*Kaikki oikeudet pidätetään. Esittamis- ja kääntämis-
lupa on pyydettyä Suomen Näytelmäkirjailijaliiton toi-
mistolta, os. Helsinki.*

*Copyrighted in U. S. A. 1927 by The Dramatists'
League of Finland.*

H e n k i l ö t :

PAAVALI.

PAAVALIN ÄITI.

LÄÄKÄRI.

TUNTEMATON.

AUTTAJA-MATAMI.

ELSA.

ELSAN ÄITIPUOLI.

ELSAN YSTÄVÄTTÄRIÄ. (1.—4. neitonen.)

PAPPI.

OPETTAJA.

PALVELUSTYTTÖ.

KERJÄLÄISIÄ.

- I näytös: Huone Paavalin äidin asunnossa.
II näytös: Elsan äitipuolen suruhuone ja Elsan
terassi.
III näytös. Sama Paavalin huone ja kauppalan
tori.
-

Ensimmäisen ja toisen näytöksen välillä on kulunut useita vuosia, samoin toisen ja kolmannen välillä.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Lavea, matala, kodikas huone. Köyhtyneen perheen sisustus. Harvoja huonekaluja seinäin vierustoilla. Vasemmalla¹ sivuseinällä kaksi ikkunaa, oikealla: lähempänä katsomoa kaakeliuuni ja laatikkokaappi, taaempänä ovi toiseen huoneeseen. Kaksi avonaista oviaukkoa peräseinässä, joista vasemmanpuolinen johtaa näkyvän välikäytävän kautta keittiön ovelle ja oikeanpuolinen johtaa näkyvän eteisen kautta ulosvievälle katuovelle. Sisäisten oviaukkojen välissä on verhoilla suljettava, nyt avonainen, pimeä makuualkoovi. Ikkunalaudoilla »verenpisaroita». Lähemmän ikkunan edessä pieni pöytä, jonka päällä vaatteella peitetty linnunhäkki. Oikeanpuoleisessa eteisessä palaa pieni seinälamppu.

¹ Vasen ja oikea määritellään kaikkialla katsomosta päin nähtynä.

On puoliyön aika. Hiljaisuus vallitsee.

Alkoovissa makaa vuoteellaan lakanain välissä Paavalin äiti ankarassa kuumeessa, silloin tällöin heitellen päätään puolelta toiselle tajuttomassa unen houreessa. Pään puolella on rohtopöytä, jolla palaa viheriäkupuinen lamppu. Sen valo jakaa huoneen siten, että permanto ja seinäin alaosa on kirkkaassa valaistuksessa, mutta huoneen yläosa joutuu vihertävään pimentoon. Lamppuun on kiinnitetty varjostin estämään äidin kasvoista valon häikäisyä. Vuoteen jalkapuolella korinojatuoli mattoineen ja jakkaroineen.

Vuoteen ääressä seisoo lääkäri, toisella kädellään tunnustellen sairaan käsirannevaltimoa, toisessa pidellen taskukelloa, johon liikahtamatta katsoo. Hänellä on yllään pitkä, kiiltävän musta verkatakki ja silmillä kultareunaiset rillat.

Vuoteenlaidalla istuu Paavali, 18-ikäinen nuorukainen, pää painuksissa käsien varassa, pitkä kiharainen tukka vähän epäjärjestyksessä.

LÄÄKÄRI.

(Laskee äidin käden hiljaa alas, panee kelson taskuunsa ja tulee mietteissään hitaasti pois vuoteen luota.)

PAAVALI.

(Kavahtaa pystyyn, rientää lääkärin luo, käy molemmin käsin tämän käsivarteen, katsoo silmiin, aikoo kysyä, mutta näkee jo ennen kysymistä lääkärin pitävän sairaan tilaa toivotonmana; kääntyy pois, itkua hilliten nostaa kädet kasvoilleen.)

LÄÄKÄRI.

No-no, Paavali ystäväni, enhän minä sano: se on *luultavaa*, minä sanon ainoastaan: se on *mahdollista*.

PAAVALI.

(Yhä poispäin kääntyneenä.) Miksi pitää ihmisen kuolla?!

LÄÄKÄRI.

Niin sanot ainoastaan siksi, että nyt on kysymys omasta äidistäsi. Minä taas lääkärinä näen jokapäivä kuolevia ihmisiä. Ja kaikilla heillä on aitejä tai lapsia tai muita rakkaita omaisia. *Kaikkien* on tämä suru kestettävä. Nyt on tullut *sinun* vuorosi. Ole mies!

PAAVALI.

Voi, herra tohtori, tässä on sentään niinkuin jotakin erikoista, aivan — aivan erikoista . . .

LÄÄKÄRI.

Niin sanovat kaikki.

PAAVALI.

Mutta — huomatkaa — me olemme äidin kanssa aina olleet yhdessä — minä pienestä asti, ja yksin ajatuskin, että hän nyt — tällä hetkellä juuri . . . Ei-ei, minä en voi elää ilman häntä . . . En voi!

LÄÄKÄRI.

No mutta Paavali, Paavali! Sopiiko tuo sinulle! Katsopa kuinka sinä olet jo suuri. Totisesti olet jo aikamies.

PAAVALI.

Onko elämää kuoleman jälkeen?

LÄÄKÄRI.

Kysytkö *minulta*?

PAAVALI.

Sanokaa uskotteko?

LÄÄKÄRI.

Niin, hyvä ystäväni, minä en rakasta näissä asioissa ihmisiä makeisilla hemmotella. Jos

kysyt minulta, sanon suoraan niinkuin ajattelen. (*Pudistaa päätänsä.*) Luonnontieteiden täytyy tappaa yksilö. — Mutta — eläthän sinä äidin jälkeen, sinä jatkat hänen elämäänsä, sinä itse!

PAAVALI.

Minä?

LÄÄKÄRI.

Sinä juuri, ja sinun jälkeesi sinun tulevat lapsesi ja niin edespäin loppumattomiin. Iloitse elämästä niinkauan kuin se sinulla on.

PAAVALI.

Minä en itsestäni . . . äidistäni minä . . . !

LÄÄKÄRI.

Tjah, Paavali — voithan kysyä muilta. Jotkut sanovat, että ihminen kuoltuaan elää teoissaan. Karma. (*Katsoo Paavaliin.*) Et ymmärrä? — En minäkään. On toisia, jotka sanovat, että ihminen kuoltuansa — jotenkin noin — »viimeisenä päivänä» — nousee ylös haudastaan . . .

PAAVALI.

(*Tekee torjuvan liikkeen.*) Ei-ei-ei . . .

LÄÄKÄRI.

No siinäpä sen näet itse!

PAAVALI.

(Huokaa syvästi.)

LÄÄKÄRI.

Kun emme tiedä, niin emme tiedä. Ylpeänä kantakoon ihminen surunsa. Sekin on kehittävää ja terveellistä ihmiselle. *(Laskien kätensä takaa Paavalin hartioille.)* Myönnä, että voi olla hauskaa myös päästä irti äidin helmasta — päästä avaraan maailmaan? — liikkumaan vapaasti, olemaan niinkuin itse tahdot — miehenä, itsenäisenä miehenä? Mitä?

PAAVALI.

(Hymähtää lääkärin mieliksi.)

LÄÄKÄRI.

No, kas niin, ystäväni, johan naurahdit! — Ja nyt . . . Minua odottaa tänä yönä muuan toinenkin sairas, näetkö. Täytyy kiirehtiä. — Tulen huomenna jälleen. Rohkaise mielesi, Paavali! Tietysti olet jo aika lailla väsyksissä, mutta näytä minulle sentään, että voit valvoa vieläkin

yön niinkuin *mies*! Tai jos nyt torkahdatkin, niin ainoastaan istuillesi, muista, ainoastaan istuillesi — että heti herää, jos äiti sinua tarvitsee.

PAAVALI.

Kuinka voisin nukkua tällöisenä yönä!

LÄÄKÄRI.

No niin, niin. Sinusta tulee — — sinä *olet* jo mies, kuten sanoin. Hyvää yötä, Paavali. Muista siis, jos torkahdatkin, niin ainoastaan istuallasi! (*Menee eteiseen.*)

PAAVALI.

(*Auttaa lääkärille päällystakin ylle.*)

LÄÄKÄRI.

(*Poistuu vielä kerran toivotettuansa hyvää yötä.*)

PAAVALI.

(*Sammuttaa eteisessä palavan seinälampun, tulee tuskaisena vasemmalle puolelle huonetta, valitsee paikan, josta äiti ei häntä näkisi, jos heräisi, laskeutuu arasti ja tottumattomasti polvilleen, panee kätensä ristiin, kavahtaa hetken*

kuluttua hätäisesti rukousasennosta, kun epäilee äidin heräävän ja näkevän hänet.)

ÄITI.

Paavali — Paavali — missä olet? Tule tänne, pian, pian!

PAAVALI.

(Juoksee äidin luo ja painaa päänsä tämän syliin.) Äiti kulta, tässähän minä olen, tässä!

ÄITI.

Voi, mitä kauheata unta olenkaan nähnyt! Paavali, älä jätä minua. Puhele kanssani, etten nuku. Pelkään sen unen uudistuvan. Paavali kulta, mistä me puhelisimme? Kas niin, istu tuonne tuolille, niin me juttelemme. Kerron sinulle sen unen. Ajatteles! Olin olevinani tanssiaisissa. *Minä — tanssiaisissa!* Paavali, milloin *minä* olen ollut tanssiaisissa?! Mutta niin nyt vain olin, ja siellä oli niin hienoa, ja niin paljon tuttuja, ah, oikein minua naurattaa, kun muistan, mitä kaikkea ne sanoivat minulle — että minä muka en ole vielä ollenkaan vanha — ja se suuri runoilija oli siellä ja sanoi: te olette jumalainen, teihin eivät vuodet pysty, niin hän lieha-koitsi minua, ha-ha . . . »vuodet eivät pysty» . . .

Älkää vain menkö, minä sanoin — olkaa tässä aamuun asti, muuten se tulee . . . Eivät, eivät pysty . . . Jos milloinkaan niin nyt, ha-ha . . . Aamuun asti olkaa — tanssitaan, tanssitaan, muuten se tulee . . . *(On vähitellen sekaantunut ja sanoo viimeiset sanat silmät ummessa hourailleen, sitten vaikenee ja nukkuu hengästyneenä.)*

PAAVALI.

(Kuuntelee äidin hengitystä, päättää hänen nukkuvan, aikoo sammuttaa pöytälamppun.)

ÄITI.

(Herää kiljahtaen.) Se tulee taas, se tulee taas! Apuun! Paavali!

PAAVALI.

(Jälleen äidin vuoteen luona.) Tässä olen, äiti. Sehän oli vain unta, älä pelkää, äiti kulta, se oli unta — unta!

ÄITI.

Ah, se on unta, ja se on kuitenkin kaikki totta. En tahdo enää nähdä sitä unta, en, en! Tule, minä pitelen sinusta, etten jälleen nuku. Oma, armas poikani! En tahdo, en tahdo!

PAAVALI.

Mitä siis tapahtui siinä unessa, äiti? No, sinä olit tanssiaisissa, siellä oli se suuri runoilija, ja mitä sitten?

ÄITI.

Sitten tuli kuolema, rakas Paavali.

PAAVALI.

Kuolema?

ÄITI.

Niin. Kuolema koputti ovelle, ja kaikki jättivät minut. Mutta minä en avannut, en. Minä . . mitä ikinä minussa oli voimaa, sydämessä, rinnassani — voi, rakas lapseni, *kaikki* voimani minä ponnistin — ja heräsin, ja tässä nyt olen luonasi eikä se ole vielä vienyt minua pimeään yöhön. Mutta jos vielä kerran nukun, en enää jaksa herätä. Pitele siis minusta, puhu koko ajan, pidä valveilla . . .

PAAVALI.

Äiti, sinä houraillet. Olet vain nähnyt unta . . .

ÄITI.

Kuule minua, Paavali; jos niin käy, etten enää heräisi, ja jos tämä siis olisi viimeinen kerta, että

kuulet oman äitisi ääntä . . . ah, en jaksakaan paljon puhua — mutta yksi on minulle selvinnyt tänä yönä, se on tärkeintä kaikesta: kaikki tämä näkyväinen se ei ole mitään, se kuolee ja mätänee, mutta rakkaus, Paavali, katsos, se on kaikesta tärkeintä, se ei kuole milloinkaan . . .

PAAVALI.

Niin, niin, äiti, olethan siitä kyllä ennenkin puhunut.

ÄITI.

Hiljaa, hiljaa — mitä liehenkin ennen puhunut kuule minua nyt. Isäsi, kuten tiedät, jakoi omaisuutensa köyhille. Olen hänet ymmärtänyt — liian myöhään. Vasta *nyt ymmärrän*. Paavali, rakasta kaikkia, *kaikkia*, vieraitakin, niinkuin olet minua rakastanut. Ymmärsitkö, Paavali? — Vieraita juuri niinkuin rakastat minua. Nyt kuiskaakaan sinulle suuren salaisuuden: silloin saan olla näkymätönnä luonasi. Annan sinulle merkin olemisestani, nyökkäytän sinulle päätäni aina, kun teet niinkuin nyt käskin. Pane mieleesi. Toista. Mitä sanoin siis sinulle?

PAAVALI.

Että sittenkuin sinua ei enää ole sinä nyökkäytät minulle päätäsi aina kun teen niinkuin käskit.

ÄITI.

Olet ymmärtänyt. Älä milloinkaan unohda ... (*Huomaamattaan ummistaa silmänsä, mutta heti jälleen kavahtaa valveille.*) Ei, ei, ei! Ei minua ollenkaan nukuta, olen aivan virkeä, näethän! Minulla on hirveän paljon vielä sanomista sinulle. Ihan varmaan tulee aamu ennenkuin saan kaikki sanotuksi. Mutta *se* luulee, että olen muka jo kaikki sanonut eikä ole enää puhumista ...

PAAVALI.

Äiti kulta, etköhän puhukin vasta huomenna ... huomennakin on päivä.

ÄITI.

Tyhmä poika! Ymmärräthän, tanssiaiset voivat alkaa milloin hyvänsä, ja silloin se tulee ja vie minut, enkä minä näe enää huomista. Paljon, paljon on minulla vielä selittämistä sinulle. Asetun vain mukavammin, kas näin. Paavali, älä koskaan unohda, mitä sinulle sanoin: rakasta niinkuin minua rakastit. Voi, jospa vain jaksaisin selittää sinulle tätä asiaa aamuun asti! Katsos, katsos — se on niin tärkeätä — ja minä nyykäytän — aamuun asti — minä nyykäytän — nyykäytän ... (*Nukkuu.*)

PAAVALI.

(Kuuntelee nukkuvan hengitystä, etenee varpaillaan, laskeutuu ensin toisella sitten toisella jalallaan polvilleen, mutta äidin liikahtaessa kääntää päätänsä ja menee taas kuuntelemaan; sammuttaa pöytälampun ja heittäytyy polvilleen korituolin ääreen, jolloin hänen äänettömän rukouksensa intohimoisuus ja hartaus käy ilmi ainoastaan hänen ylösnostetusta katseestaan ja ristiin pantujen, kohotettujen käsiensä pyytävästä nytkäyksestä. Kaksi kertaa hänet tapaa väsymys ja hän vaipuu nojatuolia vasten, sitten uudestaan rukoukseen kavahtaen. Kolmannella kerralla nukkuu lattialle, pää ja kädet tuolilla.)

(Pimeydessä alkaa tuntua salaperäistä punertavaa valoa, joka kasvamistaan kasvaa. Samalla alkaa myös kuulua hiljaista viuluorkesterin soittoa, joka valon mukana selvenee ja muodostuu vihdoin vienon sulavaksi valssisäveleksi.)

ÄITI.

(On tämän aikana aavemaisesti kohonnut pystyyn. Hän on valkeassa tanssiaispuvussa. Astuu kevyesti ja kuulumattomasti keskelle huonetta, nyykäyttelee päätänsä joka suunnalle tanssi-soiton poljenta jäljitellen.)

TANSSI.

(Minne äiti nyykäyttelee, sieltä ilmestyy tanssivia olentoja: herrat hännystakeissa ja avoliiveissä, kädet hansikoituina; naiset valkeissa puvuissa. He ilmestyvät tanssiaskelin, yksitellen, mutta yhtyvät vähitellen pareiksi, tuontuostakin sulavasti, pysähtymättä vaihtuen. Tanssiasteleet ovat a i v a n k u u l u m a t t o m i a. Äiti tanssii keskustassa. Milloin hän joutuu oikeanpuoleisen peräoven läheisyyteen, rientää hän sieltä, parinsa jättäen, taakseen katsahdellen, pelästyneenä etupuolelle huonetta, yhtyen toiseen tanssijaan. Iloa teeskennellen hän koettaa levottomana pysyttää tanssijajoukkoa ympärillään. Vihdoin hän sisällisen levottomuuden vuoksi väsyä ja melkein tajuttomana nojautuu seinää vasten. Soitto silloin myös hiljentyä, valaistus kadottaa voimansa ja tanssijat alkavat heti, vuorotellen esiintyen ja yhä valssin poljennossa tehdä hänelle syviä jäähyväiskumarruksia, painuen yhä peremmälle. Äiti havahtuu. Kauhuissaan hän tekee rajun voimainponnistuksen ja jälleen yltyneen soiton mukana alkaa uudelleen tanssin. Koko huone täyttyy hetkeksi tanssijoista.)

(Koputus ovelle, kolmasti, harvaan.)

ÄITI.

(tyrmistyneenä pelästyksestä, juoksee pois oven luota, johon oli tanssin aikana joutunut, ja pysähtyy kuin kivettyneenä vasemmalle etualalle.)

(Valaistus muuttuu kelmeän vihertäväksi, kirkkaan kuutamon kaltaiseksi.)

(Kaikki tanssijat ovat samassa hetkessä kuin pois puhalletut.)

(Toinen koputus ovelle.)

ÄITI.

(Kolkon epätoivoisesti ja ikäänkuin silmistänsä unta pyyhkien.) Tiesinhän minä sen, tiesin! Voi teitä huonoja tanssijoita! Ette jaksaneet. Kun vähänkin valkenee, jo teidän on aika lähteä, yö lamauttaa voimanne, teitä uuvuttaa, teitä nukuttaa! Jätitte! Jätitte!

(Kolmas koputus ovelle.)

ÄITI.

(Säpsähtää, mutta hänen vastauksensa on kohtelias ja ystävällinen.) Heti paikalla — siinä silmänräpäyksessä! *(Ottaa pöydältä lampun ja lähtee aukaisemaan ovea, on vääntävinään lukkoa, työntää oven molemmat puoliskot yht'aikaa kuulumattomasti auki.)*

TUNTEMATON.

(Seisoo avatun kaksoisoven pimeässä taustassa, liikkumattomana, kokonaan valkoisessa puvussa, pidellen maahan nojautuvaa valkeavartista ja valkeateräistä viikatetta.)

ÄITI.

(Tekee semmoisen hymyn, jolla tavallisesti otetaan vastaan vieraita. Kohteliaasti kumartaen hän osoittaa Tuntemattoman astumaan sisälle ja menee itse asettamaan lamppua takaisin pöydälle, jolloin hänen salattu kammonsä tuleen näkyviin lampun rämisestä tärisemisestä hänen vapisevassa kädessään.)

TUNTEMATON.

(Jättää viikatteen eteiseen ja lähestyy kuulumattomin askelin äitiä.)

ÄITI.

(Osoittaa hänelle tuolia toisella puolella huonetta ja istuisi itse toiselle puolelle, mutta Tuntematon on seurannut hänen kintereillään ja hän pysähtyy säpsähtäen.)

TUNTEMATON.

(Kättänsä äidille ojentaen, hiljaa, lempeästi.)
 Katariina — tule!

ÄITI.

(*Voimatta enää ylläpitää kohteliaisuutta.*)
 Älkää teeskennelkö! Te *ette* ole minun mies-
 vainajani, vaikka äänenne onkin sama ja vaikka
 olette koettanut tehdä itsenne hänen näköisek-
 seen. Silmänne valehtelevat, ja pelkkää petosta
 on myös lempeä hymynne. Ihan suotta aikoja
 ilveilette. Minä tunnen teidät. Te olette — *kuo-
 lema!*

TUNTEMATON.

Siksi minua sanotaan.

ÄITI.

Mutta minä *vihaan* teitä! Minua inhottaa
 teidän lempeytenne ja teidän muka sovittava
 hymyilyenne. »Sovittava!» Mitä sovitusta *te*
 voitte tarjota? Niinkuin ryöväri, niinkuin raate-
 leva peto te iskeydytte ihmiselämään — ja hy-
 myilette! Ojennatte kättä! Vihaan teitä kaikesta
 sydämestäni, ja voimastani, ja mielestäni!

TUNTEMATON.

Katariina, ei ole kenkään tehnyt sinun kanssasi
 sopimusta elämäsi pituudesta.

ÄITI.

Sopimusta? Minä en *tahdo* kuolla, ymmärrätekö?!

TUNTEMATON.

Se syy ei kelpaa. Luulin sinulla olleen jotakin pätevämpää.

ÄITI.

Ikäänkuin te minun syitäni kuulisitte!

TUNTEMATON.

Sano sentään.

ÄITI.

Syitä! Ha-ha — niitä on tuhansia. Mikä lapsellinen puhe! Syitä!

TUNTEMATON.

Sano jokin.

ÄITI.

»Syitä!» »Syitä!» Olenko minä mikään vanha ikäkulu, että minun pitäisi jo kuolla?!

TUNTEMATON.

Muutammat kuolevat jo lapsenakin. Tuo ei ole mikään syy. Mutta — lieneekö sinulla syitä ollenkaan. Tule, Katariina!

ÄITI.

(*Hädissään.*) Voi, uskokaa minua, pääni on vain satunnaisesti niin sekaisin — en voi mitään ajatella. Tietysti, tietysti minulla on syitä, tällä hetkellä vain kuin suotta en voi keksiä. Voi minua!

TUNTEMATON.

Mene sydämeesi, sano suoraan.

ÄITI.

(*Rukoilevasti, ojennetuin käsin, sitten polviltaan.*) Eikö *ihmistahto* ole teille mikään syy? Mekin ihmiset joskus säälistä jätämme kukan taittamatta, ettekö *te*? — Armoa minä rukoilen sinulta! Sinä olet henki, etkö siis voi nähdä, kuinka sieluni kaikki voimat kärjistyvät ja ojentuvat sinua kohti janoiseksi rukoukseksi: älä katkaise elämäni lankaa, älä sammuta silmieni valoa! Sinun jäisessä johdonmukaisuudessa täytyy sentään olla jokin sopukka, jossa lämmin sydän sykkii — joka palavan rukoukseni kuulee. Jos sinä oikeutta rakastat, olet sinä varmaan myös hyvä — osaat heltyä, etkö osaakin? Osaathan? Tiedät, mitä kyynel on, mitä ihmissurun mittaamaton syvyys — sinä hyvä, sinä hellä — annathan, annathan minun elää? Annathan?

TUNTEMATON.

(*Vaikenee niinkuin yhä kysyisi pätevämpää syytä.*)

ÄITI.

Voi minua! Aivoni, aivoni, miksi kiellätte minulta palvelustanne tärkeimmällä hetkellä!

TUNTEMATON.

Katariina, sinä tuskaillet. *Tiesithän* sinä, että kerran — ennen tai myöhemmin — tämä hetki kuitenkin tulee. Eikö ole yhdentekevää milloin?

ÄITI.

Yhdentekevää! Ah, nyt autoit itse minut jäljille! (*Juoksee korituolin luo, osoittaa kädellään nukkuvaa Paavalia.*) Tässä! Tässä on minun syyni, sinä armoton, sinä säälimätön, kylmä kuolema! Tässä!

TUNTEMATON.

Se kuuluu joltakin.

ÄITI.

Niin, eikö totta, se kuuluu joltakin. Mitäpä minä itsestäni! Mutta *häntä* en voi jättää. Hänen tähtensä minun täytyy elää.

TUNTEMATON.

Katariina, sinä olet hänen tähtensä valmis kaikkeen. Se on hyvä kuulla.

ÄITI.

(*Toivehikkaasti.*) Saan siis elää.

TUNTEMATON.

Mutta jospa hänenkin tähtensä sinun olisi kaikkein parasta juuri nyt, tällä hetkellä . . .

ÄITI.

(*Puraisee huuleensa.*)

TUNTEMATON.

Jospa minä tarvitsisin sinua juuri häntä varten . . .

ÄITI.

Niin — — jos häntä varten . . .

TUNTEMATON.

Tule, Katariina!

ÄITI.

(*Säpsähtää.*) Nytkö heti? Salli minun vielä viimeisen kerran puhua hänen kanssaan.

TUNTEMATON.

Minä johdan sinut sinne, missä saat puhua hänelle *ensimmäisen* kerran. Minä johdan sinut häneen itseensä!

ÄITI.

Niin, niin, minä saan antaa hänelle merkin olemisestani. Mutta sentäänkin: salli *suullani* sanoa orvolle vielä viimeiset sanat elämän pitkälle taipaleelle!

TUNTEMATON.

Viimeiset sanasi olivat: »rakasta vieraita niin- kuin minua rakastit» — olisiko sinulla jotakin vielä tärkeämpää sanottavaa?

ÄITI.

Ei kyllä, mutta — mutta —

TUNTEMATON.

Jos jotakin vielä sanoisit, unohtaisi hän ehkä tämän tärkeimmän.

ÄITI.

Ah, sinä olet minut voittanut. Kaikki syyt olet minulta riistänyt, antautuneena seison edessäsi.

— Ota siis minut! En jaksa enää. Tässä olen!
(Peittää silmänsä käsiin.) Missä on viikatteesi?
 Tee pian, minkä teet.

TUNTEMATON.

Viikatteeni on niitä varten, joita en ole saanut vapaaehtoisesti tulemaan.

ÄITI.

(Ottaa kädet hitaasti silmiltään, katsoo ihmetellen, kirkastuvasti tuntemattomaan, joka on avannut sylinsä.) Jos vain uskaltaisin! — Oletko sinä kylmä, niinkuin sanotaan? Onko kaikki tuo valkea jäätä? Varros, kun katson kerran suoraan silmiisi. — Totisesti olet sinä niinkuin miesvainajani — sinä olet . . . Tämä on *sinun* Paavalisi! Sinä rakastat minun Paavaliani — sinä olet minun lämmin, lämmin elämäni —! *(Heittäytyy ojennetuin käsin kuoleman syliin.)*

(Täysi pimeys.)

(Aamun valkeneminen.)

ÄITI.

(Makaa liikkumattomana vuoteessaan, peitteen alla, selällään, kädet ristissä rinnan päällä.)

PAAVALI.

(Nukkuu entisessä asennossaan korituolin luona.)

(Kuuluu vasemmalla, kuinka avain pannaan lukkoon ja ovi hiljaa avataan. Vähäistä kolinaa, niinkuin keittiötoimissa oltaessa.)

AUTTAJA-MATAMI.

(Astuu varovasti varpaisillaan käyden sisälle, kädessä maitokannu ja vihanneksilla täytetty torikori, jotka asettaa ovensuuhun. Katsoo ympärilleen, tulee sisemmäs.) Nukkuvat molemmat. *(Menee yhä varpaisillaan ikkunoille, avaa uuti- met niin, että aurinko paistaa sisään, muodostaen kukkainvarjot lattialle. Nostaa pois häkin päällä olevan vaatteen.)* Tyi-tyi, pikku lintu . . . *(Lintu alkaa hypellä ja päästellä yksinäisiä viserryksiä. Menee uunin luo, panee puut pesään, sytyttää, puhalttaa tuleen, viipyy, kunnes kuuluu iloinen palon rätinä ja kohina. Nousee, korjaa lampun ja rohtopullot pöydältä, jonka nostaa syrjemmäs ja kattaa valkealla liinalla. Katsahtaa äitiin.)* Herranen aika, kuinka kalpea! *(Lähestyy vuodetta, koskettaa hiljaa äidin kättä.)* Kylmä! Hyi kuinka säikähdin! *(Herättäen.)*

Rouva! Rouva! — Siunatkoon! — Kuollut! — Paavali! Paavali! Ettekö kuule? — Siinä se nukkuu ja oma äiti on kuollut! — Kuuletteko? Äitinne on kuollut!

PAAVALI.

(*Unisena.*) Mitä sinä puhut?

MATAMI.

»Mitä sinä puhut!» Äitinne on kuollut!

PAAVALI.

Äiti kuollut? Minunko äitini?

MATAMI.

Voi poika raukkaa! Katsokaa itse.

PAAVALI.

(*Ottaa molemmin käsin päästänsä, niinkuin kootakseen ajatuksensa, kääntyy päin äitiä ja hyökkää mielettömänä häntä herättelemään pudistellen ja hellitellen.*) Äiti kulta, pikku äiti kulta, herää jo, herääthän? (*Raivokkaasti matamille.*) Se ei ole totta! Valehtelet! Valehtelet! (*Tuskaisesti rukoillen, hyvin nopeasti.*) Menethän tohtoria hakemaan, menethän viipymättä,

mene joutuin, joutuin, joutuin (*viimeinen »joutuin» kohoo jälleen raivoksi*). Ah!

MATAMI.

Mitä tässä enää tohtori auttaa! Ettekö näe itse: sydän ei enää lyö, rinta ei hengitä. Tunnustelkaa: hän jo kylmenee.

PAAVALI.

Ei, ei, ei, ei! (*Hyökkää mielettömänä eri paikkoihin huonetta, ikäänkuin hakien. Eteisessä hän selailee vaatenauloissa riippuvia päällysvaatteita.*) Hän ei ole lähtenyt.

MATAMI.

Siunatkoon tuota poikaa! Hän on järjiltänsä! (*Puoleksi säälien ja puoleksi nuhdellen.*) Saako noin malttiansa menettää? Ensi kertaako tapahuu, että ihminen kuolee! Pitäisi jo toki olla vähän ymmärtäväisempi.

PAAVALI.

Hän ei ole mennyt ulos. Hän on täällä sisällä.
— Äiti, äiti, missä sinä olet? Oletko sinä ilmassa!
— Taivaassako? Vastaa! Vastaa minulle! Vastaa!

MATAMI.

(*Koskettaa Paavaliin ja osoittaa kädellään äitiin päin.*)

PAAVALI.

(*Katsoo sinnepäin, tulee tuntoihinsa, menee hiljaa äidin vuoteen luo ja sortuu itkien sen ääreen.*) Nukuin! Nukuin! Nukuin!

MATAMI.

Surku minun tulee tuota poika raukkaa . . .
(*Nostaa esiliinan kulman silmilleen ja nyyhkyttää hiljaa.*)

PAAVALI.

(*Hiljaa valitellen.*) Jäähyväiset jäivät sanomatta sinulle! Viimeinen sana jäi kuulematta sinun hyviltä huuliltasi. Olet pahoillasi . . . Olet pahoillasi, minä näen sen. (*Katsoen kauhulla äidin kasvoihin.*) Miksi ovat kasvosi noin totiset ja liikkumattomat? Äiti, äiti, minä en voi tätä kestää! (*Taas hiljaa, hellän rukoilevasti, silitellen äidin tukkaa.*) Äiti kulta, miksi et hymähdä anteeksiantavasti Paavalillesi? Etkö voi hymähtää? *Kerran* vain vielä, yhden ainoan kerran, aivan hiukan vain, hiukan . . . Tai ellet voi hymähtää, niin anna jokin muu merkki olemisestasi

... (*Muistaa, kavahtaa.*) Merkki?! Mitä sinä sanoitkaan minulle? »Annan merkin olemises-tani»... »nyyikäytän päätä sinulle aina kun»... Käskit rakastamaan vieraita... Ketä, äiti, ketä? ... (*Katsoo ympärilleen, tähystää epätietoisena matamia, joka itkee — nousee, lähestyy häntä ujostellen, ja vähän kömpelösti taputtaa olalle.*)

MATAMI.

(*Otaa esiliinan silmiltänsä, hymyilee kyynelten läpi ja nyyikäyttelee päätään Paavalille.*)

PAAVALI.

(*Vetää hämmästyneenä kätensä ohimoille, pari askelta perääntyen.*) Miksi nyyikäytit päätäsi, sano!

MATAMI.

(*Ihmetellen.*) Eikö olisi pitänyt? Pahoitinko mielenne, Paavali?

PAAVALI.

Ei-ei. Sinä olet... sinä olet... (*Vuoroin levittää kätensä niinkuin syleilläkseen häntä, vuoroin hillitsee itsensä.*) Voi, et sinä sitä ymmärrä. Mutta katsos, minä aion nyt olla niin hyvä sinulle. Sano vain mitä sinulta puuttuu, ja

jos olet köyhä, niin katso tänne: minulla on voimakkaat kädet, jaksan tehdä kaikkea, mitä vain tarvitset. Tarvitsethan, tarvitsethan sinä minua?

MATAMI.

(*Liikutettuna.*) Paavali, Paavali, mikä enkeli te olettekaan, kun tämmöisellä hetkellä minua vierasta ajattelette! (*Nyykäyttelee taas päätänsä.*)

PAAVALI.

(*Haltioissaan.*) Niin, niin, sinä ymmärrät . . . Äiti! (*Aikoisi syleillä matamia, mutta pysähtyy.*) Voi, jos sinäkin vain voisit ymmärtää!

MATAMI.

Ajatella vierasta, ennenkuin oma äiti on vielä haudattuna!

PAAVALI.

Et, et voi ymmärtää! Mutta minä menen sanomaan Elsalle. Niin — niin teenkin. Hänenkin äitinsä on kuollut. Hän on ymmärtävä kaiken. (*Rientää ulos oikealle.*)

MATAMI.

Kuinka ihmeellistä . . . ! — Mitähän siitakin pojasta vielä tulee?! (*Huokaisee.*) Ohhoh! Kyllä maailma opettaa! (*Ryhtyy toimiinsa.*)

(*Kanarialintu on vähitellen ruvennut visertämään kohti kurkkuaan.*)

TOINEN NÄYTÖS.

Tumma, melkein mustaseinäinen huone. Vasemmalla pimeä käytävä, jonka syvennyksessä häämöttää kaiteilla ympäröity alttarin tai katafalkin tapainen korotus ynnä sen yläpuolella pyhimystä kuvaava pitkulainen öljyväritaulu, reunustettuna kehyksien asemesta suruharsoilla ja harvaan sirotetuilla valkoisilla ruusuilla. Kahden puolen paksut levottomilla liekeillä palavat vahakynttilät. Käytävä näyttää jatkuvan kuvan ohitse pimeään. — Oikealla tummilla uutimilla verhottu ikkuna; pyöreä, raskas, yksijalkainen, koruliinalla katettu pöytä tuolineen, joista yksi vanhuksen istuttavaksi aiottu nojatuoli mattoineen ja pallineen, sekä ulosjohtava käytävä. Pöydällä jätettyjä neuleita, raamattu. — Perällä suuri, verhoilla suljettava seinäaukko kaareutuvine päätyineen, josta nousee taiteellisesti koristetulle terassille. Korupylväät kannattavat kevyttä lasikattoa, jonka päältä riippuu köynnös-

kasveja. Terassin takaa näkyy huvilakaupungin kattoja ja valkoinen kirkontorni. — Perimpänä päilyy avomeren sininen ulappa, jonka oikeanpuolinen ranta on vuoristoa.

Terassin kukkainen ja iloinen keveys on räikeänä vastakohtana etualan pimeälle totisuudelle ja surulle.

ELSA

(Terassilla, hänen kevätjuhlaansa kokoontuneiden tyttöjen ympäröimänä, katselee kiinteästi alas kaupungille, silloin tällöin huiskutellen valkeata liinaa.)

TYTÖT.

(Huiskutellen liinojaan, kaukoputkella katsoen, naurussa, ilomielellä.) Uusi profeetta! Uusi profeetta! Eläköön! Eläköön!

1. TYTTÖ.

Kuulkaa, kuulkaa, hän puhuu taas!
(Huiskutus lakkaa.)

2. TYTTÖ.

Mutta katsokaapas hänen ryhtiänsä!

3. TYTTÖ.

Ja niin pitkä kihara tukka, ah!

4. TYTTÖ.

Niin suurisukuinen ja noin köyhät vaatteet!

2. TYTTÖ.

Mutta hän on sentään kuin sankari.

TYTÖT.

Mitä hän sanoo? Kuulkaa, kuulkaa!

1. TYTTÖ.

(*Sormeansa heristäen.*) Ai-ai, ei niin rohkeasti kulta!

2. TYTTÖ.

He panevat sinut vankeuteen, rakas!

3. TYTTÖ.

Tai vielä mestaavat, ui! Varovammin, kulta, kultanupukkani!

TYTÖT.

(*Kuiskaten alas.*) Varovammin! Kulta!

ELSA.

(*Hätäisesti kutsuen yhden tytöistä etualalle, kuiskuttelee, antaa kukkavihkon.*)

1. TYTTÖ.

(*Terassilla.*) Kuka olisi luullut, että pikku Paavalista kasvaa noin suuri profeetta!

2. TYTTÖ.

Sinä punastuit!

1. TYTTÖ.

Itsepä sinä punastuit . . .

TOISET TYTÖT.

Sinäpä, sinäpä punastuit! — (*Toiset.*) Sh, hiljaa, kun profeetta puhuu! (*Vaikenevat ja asettuvat jälleen kaiteiden yli kuuntelemaan.*) »Ei ole kuolemaa», hän sanoo . . .

ELSA.

. . . ja annettuasi nämä kukat sano hänelle näin: neiti pyytää Teitä juhlaansa . . . (*Syleillen.*) Ah, sinä et voi sanoa hänelle, että minä olen niin — niin rakastunut häneen . . .

3. TYTTÖ.

En, mutta minä katsahdan häneen sillä tavalla . . . minä isken hänelle silmää niin, että hän ymmärtää kaiken.

ELSA.

Mene, mene vain, mene nopeasti . . .

3. TYTTÖ.

Tuon hänet mukanani . . . ! (*Juoksee terassille, laskeutuu alas.*)

ELSA.

(*Terassilla olijoille.*) Kukilla terassini koristakaa! Värilyhdyt ripustakaa! Parhaisiin tanssipukuihinne pukeutukaa! Olen juhlaamme kutsunut profeetan. Hän tulee! Hän tulee!

(*Terassilla syntyy kiirettä: toiset tytöistä rupeavat ripustamaan kukkaköynnöksiä seinille ja värilyhtyjä pylväiden väliin, toiset tarkastamaan pukujansa. Yleinen riemu.*)

TYTÖT.

1. Profeetta, profeetta tulee! 2. Saamme nähdä häntä läheltä! 3. Ai, sydämeni sykähti! 4. Kiirehtikää! Kiirehtikää!

ELSA.

Ja minulle parhaimmat helyni! Ja kaikkein kauneinta soitantoa!

viekää kiitokset ja terveiset: en jouda juhlaansa. Niin hän sanoi. Ja tässä olen minä.

ELSA.

Voi, minkä hän minulle teki!

(Pappi rukousnauhoineen ja rinnalla riippuvine kultaristineen on arvokkaasti ja hitaasti menossa oikealta vasemmalle.)

ELSA.

(Rientää papin luo, pysähdyttäen hänet.) Ah, rakas rippi-isäni, kuinka hyvä, että tulitte . . . tarvitsen teitä välttämättömästi . . .

PAPPI.

Olen tullut äitipuolesi kutsusta. Menen lohduttamaan häntä syvässä surussansa. Ajattelehan toki: kadottaa tulipalossa oman poikansa! *(Muille tytöille.)* Mutta teitä lapsukaiset minun täytyy ankarasti nuhdella. Olen nähnyt teidän — teidänkin viskelevän kukkia tuolle nuorukaiselle, jota ihmiset täällä ovat ruvenneet sanomaan muka uudeksi profeetaksi. Uudeksi profeetaksi! — Minä sanon teille: hän on vaarallinen mies, sopimattoman rohkea puheissansa. Ku-

ningas ja tavallinen suutari, keisari ja joku räätäli — ne ovat kaikki yhtä vain. Pappeja ei tietenkään ollenkaan tarvita. Sanalla sanoen mies päätyy vankilaan tai kuolemanrangaistukseen. (*Yhä enemmän kiihtyen.*) Mies, joka ei jalallansa pyhään kirkkoon astu — joka käsiä paukuttaville laumoille toreilla puhuu, katujen lokaan raastaen elämän syvimmät salaisuudet . . .

ELSA.

Tuo kaikki on vain siksi, että hän ei aio milloinkaan mennä naimisiin. — Mutta nyt saatte kuulla kauheimman kaikesta ja antakaa minulle edeltäpäin synninpäästö: käykäämme ripille.

PAPPI.

Hiljaa, hiljaa, lapsukainen . . . (*Tytöille.*) Menkää te muut syrjemmäs.

(*Tytöt tosin aluksi väistyvät, mutta kerääntyvät seuraavan kuluessa uudelleen kuuntelemaan.*)

ELSA.

Minä olen profeettaan rakastunut.

PAPPI.

(*Kauhistuneena.*) Lapseni! Mitä sinä sanot?!

ELSA.

Lapsuudessa jo olimme tuttuja. Mutta profetaaksi tultuaan hän karttaa minua ja nyt lähetti kukkanikin takaisin!

PAPPI.

Lapsi raukka! Rakastunut väärään profettaan, maantienkiertäjään, pyhän kirkon viholliseen! (*Hän aikoo jatkaa matkaansa.*)

ELSA.

Enkö ole rippilapsenne? Minäkin voin joskus lohdutusta kaivata. Älkää ohitseni menkö. — Ah, rukoilen apuanne: käskekää *te* hänet tänne.

PAPPI.

Kirkon vihollisen!

ELSA.

Ah, minä saatan hänet järkiinsä, minä kesytän hänet pyhän kirkon ystäväksi, kunhan autatte minua . . .

PAPPI.

Yhdessä asiassa olet oikeassa. Jos vain saisimme hänet naimisiin, ei muuta kesytystä tarvittaisi, ei vankeutta, ei mestauksia . . . Mutta

lapsi poloiseni, sinä olet rakastunut onnettomasti, sillä profeetat eivät mene naimisiin eivätkä milloinkaan rakastu.

ELSA.

Erehdytte, isä, *hänkin* on rakastunut minuun.

PAPPI.

Mahdotonta!

ELSA.

Niin, niin, *hänkin* on rakastunut. Hän punastui.

PAPPI.

(*Hämmästyen uteliaana.*) Hän punastui?

ELSA.

Niin, kun me äsken menimme toistemme ohi, hän punastui. Ja kun hän puhuu väkijoukolle, niin joka kerta kun hänen silmänsä minut kohtaavat, hän vähän sekaantuu puheessaan ja pitkän hänen poskiansa nousee hieno puna — ah! — nousee aina ohimoille asti — ah — ah — minä rakastan häntä!

PAPPI.

Vai niin. Sinä siis sanoit: »hän punastuu» ja »hän sekaantuu»? — Tämä on merkillistä...

(*Hykertäen käsiänsä.*) tämä on — ahhahhaa!
Lapseni, sinä olet ase Herran kädessä.

ELSA.

Hän on minun, jos vain tahtoisitte auttaa!
Käskisitte tulemaan ennen auringonlaskua.

PAPPI.

Hm . . . hm . . .

ELSA.

Ah, te ainoa voitte minua auttaa, muuten hän
pääsee lähtemään . . . Rukoilen . . . rukoilen!

PAPPI.

Odota, lapseni. Minun käskystäni hän ei tule,
mutta meidän täytyy saada äitipuolesi kutsu-
maan hänet tänne.

ELSA.

(*Suuresti loukkaantuneena.*) Ja te luulette,
että hän tulee äitipuoleni kutsusta, kun ei tullut
minun!

PAPPI.

Et tunne profeettoja, lapseni. Heillä pitää
olla aina joku sairas, tai mielipuoli, tai ainakin

joku hyvin vanha ennenkuin tulevat. Kaunotaria he kammoavat kuin tulta.

ELSA.

Mutta äitipuoleni! Hän pilaa minulta kaiken, hän yihaa minua koko sydäimestään, niinkuin minäkin vihaan häntä ja rakastan miestä, joka on vievä minut kauas hänestä!

PAPPI.

Kerron profeetalle, että vanha, mielisairas rouva, joka aikoinaan on nähnyt oman poikansa palavan tulipalon liekkeihin — hirveätä! — pyytää häneltä apua ja lohdutusta. Ja niin saamme profeetan tänne. Hm? — Muuta keinoa ei ole.

ELSA.

No jos voitte, rakas isä, tehdä sen hyvin, hyvin pian, ennenkuin aurinko laskee . . .

PAPPI.

Kas niin, kas niin . . . (*Tytöille.*) Vetäytykää, lapsukaiseni, verhojen taakse, tyyntykää ja hiljettä, ei tanssia, ei naurahdusta . . . (*Hän sulkee verhot, jääden itse etualan puolelle.*) . . . hiljaa . . . ihan hiljaa . . . (*Hän menee vasempaan käytä-*

vään, josta kuuluu koputus oveen ja hänen äänensä.) Täällä ollaan, arvoisa rouva. *(Hän tulee jälleen esille ja jää mietteissään odottamaan.)*

ÄITIPUOLI.

(Tulee vasemmalta, ojentaen kättään papille.)

Vihdoinkin, vihdoinkin, herra pastori!

PAPPI.

(Suudeltuaan hänen kättänsä.) En ole ehtinyt ennen. Tulen kuolevan luota suoraan . . .

ÄITIPUOLI.

Toisen kuolevan luo.

PAPPI.

No, no, rouva . . . Ja kuinka terveys?

ÄITIPUOLI.

Taas uneton yö! Ja jos hetkeksi sainkin silmäni umpeen, kohta on edessäni tuo kauhea tulipalo, taas samat liekit . . .

PAPPI.

Rakas rouva, puhukaamme jostakin muusta. Koettakaa olla ajattelematta . . .

ÄITIPUOLI.

Enhän ole teille kertonutkaan, kuinka se kaikki oikein kävi . . .

PAPPI.

Monesti olette kertonut, rakas rouva.

ÄITIPUOLI.

Malttakaahan . . . Syttyy tulipalo. Ei, ei, malttakaa . . . Keittiöstä se ensin alkoi, putosi kekäle, sanovat, siitä levisi tuli, kiersi, kiersi, sulki kaikki käytävät, ei vielä kukaan huomaa. Mutta kun tuli sohahti ilmi liekkiin, oli jo myöhäistä. Tuli loimusi poikani huoneen ympärillä. Koetan juosta sisälle, en pääse mistään, liekit lyövät vastaan . . . Minä huudan hänen nimeänsä hän vastaa liekeistä . . . aa . . . a-aa . . . hän vas . . . aa-aa-aa . . .

PAPPI.

Rouva! Rouva! Rauhoittukaa! Herran tiet ovat tutkimattomat.

ÄITIPUOLI.

Herranko? Liekit olivat *paholaisia*, minä näin ne selvästi, ne tanssivat punaisissa riekaleissa, ne viskelivät liepeitänensä . . . noin ja noin . . . Minä näen ne joka yö uudestaan, näen päivällä-

kin, kun vain silmäni ummistan, taas ne tanssivat, tanssivat . . . Voi, kuinka ne ulvovat ja kuinka viulut vinkuvat . . . hah! . . . hah! . . . hah!

PAPPI.

Rauhoittukaa toki! Tulkaa, tulkaa . . . (*Hän saattaa äitipuolen oikealle lepotuoliin, istuutuen itse viereen.*) Kuinka kauan onkaan jo siitä onnettomuuden päivästä, ja te yhä noin tuskaillette!

ÄITIPUOLI.

Eikö se tapahtunut eilen?

PAPPI.

Vuosi umpeensa on siitä, rakas rouva, vuosi umpeensa.

ÄITIPUOLI.

Vuosiko . . . (*Hän katselee ympärilleen, tunnustelee päätänsä.*) Kärsimykseni ovat sietämättömät. Tähän asiain tilaan en voi tottua, en suostua. En voi tapahtuneeksi edes uskoa. Koko elämäni on tyhjentynt ja kuollut.

PAPPI.

(*Koettaen haihduttaa äitipuolen mieltä.*) Ja ympärillänne kevään ilojuhla . . . !

ÄITIPUOLI.

Pelkkää kiusantekoa, pelkkää suruni pilkkaamista! Missä minä itken, siellä tytärpuoleni iloitsee. Sanokaa minulle, miksi hyvän pitää kuolla ja miksi paha, ilkeä saa jäädä elämään? Miksi minulta kuoli se, jota rakastin, ja miksi minun nyt täytyy elää sidottuna siihen, jota vihaan? Onko siinä mitään järkeä? Onko edes sääliväisyyttä? Vai tahtooko kohtalo kiusata minua?

PAPPI.

Mutta jos vihaatte, miksi asutte yhdessä? Erotkaa!

ÄITIPUOLI.

Viekkkaasti, perin viekkkaasti, tuhansilla verkon-silmukoilla on ilkuva kohtalo ymmärtänyt sitoa meidät yhteen, niin että ette te eikä mikään voima maailmassa pysty meitä toisistamme erottamaan, meitä, jotka vihaamme toisiamme! — Mutta sanokaa minulle, olisiko mielestänne kovin suuri synti, jos vahingossa pudottaisin palavan tulitikun — epähuomiosta tietenkin — ja nyt palaisi poroksi vuorostaan tämäkin talo, poroksi palaisi, ja tulen uhriksi joutuisi — no, te tiedätte kuka . . .

PAPPI.

Se olisi suuri, suuri synti. On toinen keino.

ÄITIPUOLI.

Nähkääs, elämä on tehnyt minulle tuhoa. Jospa minäkin tekisin elämälle! Jospa minäkin osaisin kohtaloja liikutella ja ihmisiä tuhkaan haudata!

PAPPI.

Kauheata — kauheata, rouva! Sanon teille: on toinen keino.

ÄITIPUOLI.

Niinpä siis ei ole mitään keinoa! Kiroukseksi on minulle tämä elämä! Miksi kaikki pilkkaavat minua? Miksi kaikki repii minua? Miksi siellä soitellaan? Miksi naputetaan vasaroilla? Miksi laivat viheltävät?

(*Ulkoa, alhaalta kuuluu joukon iloisia hyväksymishuutoja.*)

Ja miksi torilla huudetaan! Vaietkaa, vaietkaa! Sanokaa, Herran nimessä, miksi he noin huutavat juuri *minun* ikkunaini alla? Sanokaa! Tulen hulluksi!

PAPPI.

Kuulkaa siis: uusi profeetta on ilmestynyt seudullemme. Siksi ihmiset kokoontuvat ja huutavat. Uusi ennustaja!

ÄITIPUOLI.

Uusi ennustaja? Vieläkö niitäkin ilmestyy? Ja mitä hän puhuu? Ylösnousemisestako? (*Naurah taen kolkosti.*) Kuinka voi poikani nousta kuolleista, kun hän on tuhkana raunioiden alla?

PAPPI.

Ei, rouva. Tämä ihmeellinen profeetta ei puhu haudantakaisista. Ei, vaan hän kokonaan kieltää kuoleman. »Ei *ole* kuolemaa», hän sanoo.

ÄITIPUOLI.

»Ei ole kuolemaa!» Ha-ha — nauraa täytyy. Missä on siis minun poikani? — Kieltää kuoleman!!

PAPPI.

Kuolema on vain jokin harhakäsité, valhe-
ilmiö — hänen mielestään. Todellisuudessa ei ole kuolemaa, hän sanoo.

ÄITIPUOLI.

Onko koko maailma tullut hulluksi?!

PAPPI.

Sanokaas muuta! Ja ikävintä on, että huhu kertoo hänen todella voivan herättää kuolleista.

ÄITIPUOLI.

(*Uteliaana.*) »Voivanko herättää kuolleista?»

PAPPI.

Niin, eikö se ole harmillista! — Eräältä äidiltä oli kuollut tytär. Hän puhutteli profeettaa. Jonkin ajan kuluttua nähtiin profeetan kulkevan vuorelta ja tulevan alas laaksoon. Ja hän piteli kädestä tyttöä ja toi äidin eteen. Tytön nähtyänsä oli äiti riemusta itkien huutanut: sinä olet minun tytärvainajani! ja puristanut tytön syliinsä. Mitä on semmoisesta ajattelevinen?

ÄITIPUOLI.

Jospa hän osaisi herättää minunkin poikani eloon?

PAPPI.

(*Tekee ankarasti torjuvan kädenliikkeen, sitten sanoo loukkaantuneena.*) Tunnustaakseni, en olisi odottanut arvoisalta rouvalta . . .

ÄITIPUOLI.

(*Huiskauttaen kättään.*) Siis riittää profetasta.

PAPPI.

Ah, rouva, onhan se mies hyvinkin mieltäkiinnittävä. Voisi ehkä tehdä meille näytteeksi

jonkin pienemmän ihmeen. Miksei. — Jospa käskisimme hänet tänne.

ÄITIPUOLI.

Ellei hän voi antaa minulle poikaani, pysyköön poissa.

PAPPI.

Mutta hän voisi meille näyttää jonkin *pienemmän* ihmeen. Hän voisi esimerkiksi — erottaa teidät tytärpuolestanne.

ÄITIPUOLI.

(*Naurahtuen.*) Sehän olisi vieläkin suurempi ihme!

PAPPI.

Ah, profeetalle on kaikki mahdollista. (*Kohtottaen profeetallisesti käsiään.*) Oo-oo. — Tulee vain, ottaa ja vie. — Käskemmekö?

ÄITIPUOLI.

En jaksa enää. En halua uusia tuttavuuksia. En usko häneen!

PAPPI.

Jättäkää siis kaikki minun huolekseni. Läsä-olonne ei olekaan aivan välttämätön. Minä

johdan hänet tänne, minä vien heidät yhteen, ja yks-kaks te olette vapaa!

ÄITIPUOLI.

Ajatelkaapa: jos profeetta huutaisi oo! mutta ihme ei onnistuisikaan. Ah, sellaista kohtausta eivät hermoni ikinä kestäisi. Minä peitän pääni tyynyjen alle. Minä pakenen! (*Hän poistuu kiireesti vasemmalle.*)

PAPPI.

(*Äitipuolen poistuessa.*) Kohtalo kutoo, rouva — ja me kudomme mukana . . . (*Hän avaa verhot terassin edestä, josta heti tulvahtaa Elsa tyttöineen kysymään, kuinka on käynyt. Tuskin voin päästä irti tyttöjen uteluilta.*) Malttakaahan . . . malttakaa! Käyn hänet heti hake-massa tänne. Pysykää vain aivan, aivan hiljaa. Jos hän ensin tahtookin rouvan kanssa vähän haastella, johdan hänet sitten kohta luoksenne.

TYTÖT.

Entäpä jos ei tule ollenkaan?

PAPPI.

Sanon hänelle: eräs melisairas, sauvojen varassa kävelevä ikäkulu eukko anoo apuanne. Ja

jos hän on profeetta, niin hän tulee. Ellei tule, on hän tyhjä tuuleen hamuilija. (*Poistuu oikealle.*)

TYTÖT.

(*Kiivaasti väitellen keskenään, sekaisin.*) Tulee! — Ei tule! Tulee! — Ei tule! (*He vetäytyvät terassille katsomaan alas, miten käy.*)

(*Alhaalta kuuluu yleisön hyväksymishuutoja, jotka vähitellen hiljenevät. Tyttöjen jännitys kasvamistaan kasvaa. Heidän liikahduksensa ja yhtäaikaiset pysähtymisensä ilmaisevat tapahtumien kehitystä alhaalla, lyhyiden huudahdusten merkitessä vain ylimenokohtia, seuraavassa järjestyksessä:*

TYTÖT.

1. (*osoittaen sormella*) Tuossa pastori! — 2. Nyt! — 3. (*matkien*) »Hyvää päivää!» — 4. Tulee! — 5. Eipäs tule! — 6. Tuleepas sittenkin!

ELSA.

(*Loukkaantuneena.*) Minun pyynnöstäni ei tullut! Mutta saadaanpas nähdä! Niinkuin sain, terassi koristakaa, värilyhdyt ripustakaa!

TYTÖT.

Tuossa he jo tulevat.

ELSA.

Sulkekaa! — Sukkelaan, sukkelaan!

(*Tytöt vetävät verhot terassin eteen, ja hiljenevät.*)

PAPPI.

(*Johtaen Paavalin sisälle oikealta.*) Olemme perillä, herra Profeetta.

(*Hän viittailee tytöille, ettei saa kurkistella. Verhot sulkeutuvat.*)

PAAVALI.

(*Vapaaehtoisesti-köyhän puvussa, olan yli vaatehihna, joka kannattaa evässäkkiä. Silmät tottumattomina pimeään.*) Missä olemmekaan? On kuin jokin kappeli — tai hauta kirkon pimeässä kellarissa... Minne olettekaan minut johtanut?

PAPPI.

Kohta silmänne tottuu. Tuonne katsokaa! Sen pimeämpi ei itse yökään voi olla.

PAAVALI.

Sielläkö on se sureva vanhus?

PAPPI.

(*Kuiskaa.*) Niinkuin sanoin: mielipuoli.

PAAVALI.

Ja hankö se tahtoi minua puhutella? Entä tuo kuva tuossa alttarin päällä.

PAPPI.

Pyhimyskuva, kuten näette, mutta hän kuvittelee pojaksensa, jonka kadotti tulipalossa.

PAAVALI.

Kadotti tulipalossa?! (*Laskee säkkinsä päätään jäädä.*)

PAPPI.

Vanhus varmaankin nukkuu, koska ei ole tullut esille. Sillävälin saattaisin teidät talon tyttären juhlaan, siellä valo virtaa, siellä soitot soi, siellä ilo, kauneus — ja hänkin, jolta teille kukkaset ja juhlakutsut.

PAAVALI.

(*Joutuu hämillensä.*) On lyhyt hetki enää vain, laiva lähtee, en jouda juhlaan ollenkaan . . . Olenhan jo hyvästellyt . . .

PAPPI.

Olittehan tuttuja jo lapsuudessa. Olette vieraantunut? Ylenkatsotteko varakkaita?

PAAVALI.

(*Tuskaisesti.*) En, en, en. Ah, uskaltaisinko sanoa! Niin, te olette hengen mies, te ymmärrätte, teille sanon. En ylenkatso; ainoastaan pelkään itseäni. Minua elähyttää usko, että ihmisissä täytyy *elämää* rakastaa. Se on sama kaikissa, ja jos onkin jossakin suurempi, niin se on suurempi vähimmissä. Se usko hävittää erotuksen ihmisten välillä, ja sen eron hävitys on minun tieni ja minun vapauteni. Mutta minä näin Elsan uudelleen. Ja siitä asti — ah, te sanoitte »ylenkatson» — ei, vaan tunnen rakastavani ylitse kaikkien muiden ihmisten ... häntä yksin.

PAPPI.

Sitä enemmän syytä nähdä hänet vielä viimeisen kerran.

PAAVALI.

Ymmärtäkää: minä pelkään itseäni. Pelkään rikkoa oman uskoni.

PAPPI.

En näe ristiriitaa.

PAAVALI.

Mutta ymmärtäkää toki: hänen tenhonsa on minulle niin suuri, että kun vain silmäni hänet

kohtaavat, tai kun tiedän hänen lähelläkin vain olevan, tai vain ajattelen häntä, niin se, mikä minulle on pyhää ja suurta, kadottaa hänen rinnallaan vetovoimansa — häpeän, häpeän tunnustaa . . . Tiedän, että vaikka voisin kivetkin elämään herättää, *hän* sentään jäisi minulta herättämättä. En ymmärrä, miksi niin rakastan häntä? Ja miksi olisin valmis hänestä koko maailman antamaan? Ah, henkeni . . . kaikki . . . kaikki . . .

PAPPI.

Ehkä hän ei vähemmästä hinnasta voi pelastua . . .

PAAVALI.

(*Kauan kuohuksissaan ja epätietoisena katseltuaan pappia.*) Tarkoitatteko mitä sanotte? — Minun siis pitäisi . . . ? — Ei-ei! Antakaa minun tulla pois tästä talosta!

PAPPI.

(*Pidättäen Paavalia.*) Nuori mies, te olette voimakas ja voimallanne voitte repiä sydämes-tänne väkevimmän tunteen, minkä luonto on ihmiseen pannut. Mutta oletteko ajatellut, että *hän* voi olla heikompi eikä niin väkivaltaista repäisyä kestä?

PAAVALI.

(*Tuskaisesti, hurmaantuneesti.*) Olisiko hänkin —!

PAPPI.

Lieventäisitte eron tuskaa! Hän on eroon valmistunut. Viimeistä hyvästelyä hän pyytää vain. Sekin voi jo suuret haavat lääkitä.

(*Äitipuoli hiipii hiljaa käytävän suulle, kuunnellakseen.*)

PAAVALI.

Ah, te riistätte minulta kaiken voimani!

PAPPI.

Nuori mies, minä *tuen* teitä! (*Aikoo johdattaa Paavalia terassille.*)

PAAVALI.

(*Äitipuolelle, ikäänkuin johonkin pelastukseen tarttuakseen.*) Eikö *teidän* luo minua käsketty?

PAPPI.

(*Äitipuolelle.*) Esittää suokaa. Kas tässä odotettu vieras.

ÄITIPUOLI.

Anteeksi, että tienne keväiseen riemujuhlaan
käy tämän suruhuoneen kautta! . . .

PAAVALI.

Olette itkenyt . . . ?

ÄITIPUOLI.

Surrut kuoleman tihutöitä.

PAAVALI.

Ei ole kuolemaa, ei saisi suruakaan olla . . .

ÄITIPUOLI.

»Ei ole kuolemaa?» . . .

PAPPI.

(*Itsekseen.*) Kiusallista!

ÄITIPUOLI.

Olen kuullut kerrottavan, että kiellätte kuoleman. Nuorukainen, ette ole vielä ehtinyt elä-mässä paljon kadottaa. Äitinne on elossa?

PAAVALI.

Olen kadottanut hänet näkyvistäni.

ÄITIPUOLI.

Ihmisten kielellä puhuen siis: — kuollut.

PAAVALI.

'Totuuden kielellä: — syntynyt elämään.

PAPPI.

(*Yhä koettaen johtaa Paavalia pois.*) Kumar-
rus vain ensin juhlan sankarittarelle . . .

ÄITIPUOLI.

(*Paavalille.*) Jos ette sentään menisi . . .

PAAVALI.

Ettenkö menisi?

ÄITIPUOLI.

Voisi olla, että teille on jokin ansa viritetty . . .

PAAVALI.

(*Katsoo ihmetellen.*)

PAPPI.

(*Itsekseen.*) Kiusallista, kiusallista!

PAAVALI.

Minä kiitän teitä . . .

PAPPI.

(*Itsekseen.*) Keskustelua ei voida välttää. Täytyy odottaa sen päättymistä. (*Menee huomaamatta.*)

PAAVALI.

(*Tarttuu liikutettuna äitipuolen käteen, syleillen ja suudellen sitä.*) Niin olisi ainoastaan oma äiti sanonut minulle . . .

ÄITIPUOLI.

Älkää menkö, älkää menkö . . . Sanoitte: syntynyt elämään? — Ymmärrän. Te tarkoitate, että äiti-vainajanne elää teidän omassa muistissanne ikieläväksi kirkastuneena kuvana. Niin on onnellista ajatella. Mutta nähkääs, minäkin olen rakkaimpani, ainoan poikani kadottanut, ja kohdalo on tahtonut leikkiä minun kanssani vielä niin, että on muistini kokonaan hämmentynyt. Väki-sin hiipii sydämeeni kylmä unhotus. En kuolemakseni voi muistiini palauttaa sitä hänen elävää hymyänsä, jota tahtoisin jälleennähdä . . . Oh, he ovat maalauttaneet kuvan minulle — valokuvasta kaiketi. — Taiteilija on valehdellut, on

tehnyt kasvot liian ankariksi — ei ollut koskaan nähnyt häntä elävänä . . . (*Katuen, kuvalle.*)
 Ei-ei-ei-ei . . . sinähän se olet, armas poikani,
 anna anteeksi minulle, sinä se olet, sinä, sinä . . .

PAAVALI.

(*Nousee katafalkille, tarkastelee kuvaa läheltä.*)
 Tämäkö? Tämä on pelkkää kangasta!

ÄITIPUOLI.

(*Loukkaantuneena.*) Pelkkää kangasta?! Siihen ovat ainoat, ainoat muistoni kiintyneet. Kenpä hänet minulle elävämmäksi tekisi?

PAAVALI.

Sen ehkä minä tekisin, jos vain lupaisitte ensin hävittää kaiken, mikä teidät *estää* häntä näkemästä.

ÄITIPUOLI.

Ah, mitä tehnettekin, kaikkeen suostun.

PAAVALI.

Hyvä. Pois siis kaikki tämä! Pois! Pois! Pois!
 (*Rikkoo katafalkin, särkee kuvan, viskaa syrjään.*
Kynttilät sammuvat.)

ÄITIPUOLI.

Mitä teette?! Mioletön, mitä te teette?! — Voi, missä on nyt minun poikani!

PAAVALI.

(Menee nopeasti oikealle, avaa ikkunan, josta laskevan päivän lempeä hohde valaisee huoneen.)
 Tuolla, tuolla! Katsokaa tuonne! Näettekö tuolla etäällä, etäällä häämöttää vuoriston harja. Sen rinteellä on kyläkaupunki ja sen laidassa yksinäinen, hyljätty asumus. Siinä on suuri huone, paljon pikku ruutuja ikkunoissa ja verenpisa-roita ikkunanlaudalla, ja niin hiljaista, niin yksinäistä! Joskus tulee väsyneenä kotiin sen ainoa asukas ja kulkee huoneessa yksin, orpona. Hän on teidän poikanne. Hän on äitinsä kadottanut.

ÄITIPUOLI.

Mutta miksi hän kulkee orpona eikä tule tänne? Olenhan minä täällä!

PAAVALI.

Hän pelkää, ettette tunne häntä. Hän onkin nyt niin toisennäköinen: tukka on pitkä ja äänikin on toinen . . . Ette tuntisi . . .

ÄITIPUOLI.

Ettenkö tuntisi! Tuhansien keskeltä, vuosisatojenkin takaa tuntisin omani . . . Voi minua, täällä minä istun, ja poikani . . .

PAAVALI.

Hän hakee aina äitiänsä kaikkialla kaupungeissa, kylissä . . .

ÄITIPUOLI.

Eikä edes eksy luokseni . . .

PAAVALI.

Nyt hän on tännekin tullut. Hän on nyt juuri edessänne. Se olen minä, äiti.

ÄITIPUOLI.

Sinäkö?! — Ei! Ei!

PAAVALI.

Olen hakenut sinua, äiti, haen lakkaamatta, vuorilta, laaksoista, yli maiden ja merien, ja kun tulen eteesi, sinä käännyt minusta . . . Kuitenkin sanoit: tuntisin tuhansien keskeltä, vuosisatojenkin takaa tuntisin . . .

ÄITIPUOLI.

Niin, niin, mutta . . .

PAAVALI.

Tämäkö tukka meidät toisistamme erottaa?

ÄITIPUOLI.

Ja äänikin oli toinen.

PAAVALI.

Äänikin toinen? Mutta kuuntelehan tarkkaan, tarkkaan: Äiti! — Äiti!

ÄITIPUOLI.

(Painaa säpsähtäen kädellään sydänalaansa.)

PAAVALI.

Etkö muista enää omaa lastasi? Etkö minua näe, vaikka ilmielävänä seison edessäsi? Oletko unohtanut, kuinka iltaisin tulit pienen vuoteeni ääreen minun peitettäni korjaamaan ja minä suutelin sinun armaita käsiäsi ja sinä minun päätäni jäähyväisiksi silitit?

ÄITIPUOLI.

(Värähtelevällä äänellä.) Ha-ha . . . Noin hymyili poikani.

PAAVALI.

Tai varoitit minua, kun veistelin terävällä veitsellä . . .

ÄITIPUOLI.

Veistelit . . . veistelit . . . Ai, ai, ei saa niin terävällä . . .

PAAVALI.

Ja imasit veren pikku haavasesta . . .

ÄITIPUOLI.

Niin . . .

PAAVALI.

Ja valkoisella nauhasella sidoit sormeni . . .

ÄITIPUOLI.

Niin, niin . . .

PAAVALI.

Ja lohdutit minua, jos tekeleeni kesken särkyi . . .

ÄITIPUOLI.

Muistan . . . muistan . . . pieni leukasi väräh-teli . . .

PAAVALI.

Ja sanoit: »Kärsivällisyyttä, kärsivällisyyttä! Aloita uudestaan! Ei saa heittää kesken käsistä!»

ÄITIPUOLI.

Niin, sitä aina sinulle sanoin.

PAAVALI.

Nyt olen *minä* tullut vuorostani sanomaan: kärsivällisyyttä, kärsivällisyyttä, äiti! (*Menee polvillensa.*) Aloita uudestaan! Älä heitä elämää kesken käsistäsi!

ÄITIPUOLI.

Sinä yksin tunnet kärsimykseni, sinä tiedät sydämeni.

PAAVALI.

Tiedän, tiedän, ja tahtoisin, että edes hetkenkin lepäisit... ja suostuisit muuttamaan tästä pimeydestä minun asuntooni vuoriston rinteelle...

ÄITIPUOLI.

(*Otaa Paavalia molemmin käsin päästä, katsoo kauan silmiin, nyykäyttelee hänelle moneen kertaan päätänsä.*)

PAAVALI.

(*Riemuissaan kavahtaa pystyyn.*) Sinä annoit minulle merkin! Äiti!

ÄITIPUOLI.

Se olet sinä. Sinä olet minun poikani!

PAAVALI.

Äiti! Äiti!

(Syleilevät toisiansa.)

(Merilaivan mörähtävä vihellys.)

PAAVALI.

Laivani lähtee!

ÄITIPUOLI.

Ei-ei! Minne nyt?!

PAAVALI.

Meren yli minun täytyy. Laiva lähtee.

ÄITIPUOLI.

Lähtisit sylistäni juuri kun sinut sain! Ei-ei!
Ei milloinkaan! Sinä olet minun ainoa lapseni!
Kadotanko sinut jälleen!

PAAVALI.

Et, vaan voitat satakertaisesti, sillä kaikki,
jotka minä herätän, ovat sinun lapsiasi. Koko
maailman täytyy saada tietää, ettei ole kuolemaa,

kaikkien kansain täytyy kuoleman kahleet luotansa karistaa. Ei ole kuolemaa! Tunnen maailmansydämen sykähtelevän. Lyö ihmiskunnan ilon hetki! Soi vapauden soitot!

ÄITIPUOLI.

Pelkään, että äitisi on suuri maailma, en minä.

PAAVALI.

Haavoitinko sydämesi, äiti? Rakastatko minua vähemmin sanojeni jälkeen? — Mutta odota! Sinne — sinne, missä on ne pienet ruudut ja verenpisaroita ikkunoissa ja niin hiljaista ja rauhallista, sinne palaan minä joskus, ja silloin sinä tulet kynnyksellä minua vastaan . . .

ÄITIPUOLI.

(Nyykäyttelee Paavalille päätänsä.)

PAAVALI.

Ja avaat sylisi . . . ja minä sylini . . .

ÄITIPUOLI.

Voi minun poikani, minun poikani!

(Syleilevät toisiaan.)

(Laivan vihellys toisen kerran.)

PAAVALI.

Hyvästi! Näkemiin! Näkemiin!

ÄITIPUOLI.

(Sortuu maahan.) Voi poikani, riemun kyyneleillä peitän sinun askeleesi . . . Vähemmäkö sinua rakastaisin nyt sanojesi jälkeen? Ei. Tuhat kertaa enemmän. Minä luotan sinuun kuin kallioon: sinä tulet takaisin ja viet minut täältä. Näkemiin poikani, mutta älä vain viivy enää. *(Hän väsähtää hetkeksi ja itkee painaen päänsä maata vasten.)*

PAAVALI.

(Käyttää tilaisuutta hellästi irroittuakseen äiti-puolesta, ottaa säkkinsä ja suuntautuu oikeaa käytävää kohti.)

PAPPI.

(Sukeltaa esille verhojen takaa.) Pääsette tätä kautta nopeammin . . . suoraan rannalle. *(Johdtaa hänet verhojen kautta.)* Kas noin!

(Ikäänkuin pitkän odotuksen jälkeen oikeuksiinsa päästen sohahtaa terassilla tyttöjen ilo ja valssin sävel.)

ÄITIPUOLI.

(*Kavahtaa ylös ja suuntautuu perälle.*) Ei sieltä kautta pääse rannalle!

PAPPI.

(*Ehkäisten.*) Profeetalle on kaikki mahdollista, olkaa huoletta.

ÄITIPUOLI.

Ei hän ollut profeetta, hän oli oma poikani.

PAPPI.

Oo! Ihmeellistä! Mutta hän on sittenkin väärä profeetta!

ÄITIPUOLI.

(*Suuntautuu jälleen perälle.*) Hän oli oma poikani . . .

PAPPI.

(*Hätäisesti.*) Laiva ei ole vielä kolmatta kertaa viheltänyt; vielä ehtisitte laiturille — jäähyväisiä huiskuttamaan — jäähyväisiä huiskuttamaan! (*Hän johtaa äitipuolen oikean käytävän suulle.*)

ÄITIPUOLI.

Todellakin! Todellakin! Näkisin hänet vielä viimeisen kerran! Hän tuntisi minut väki-

joukosta . . . Minä riennän, minä riennän! (*Poistuu kiireesti oikealle.*)

PAPPI.

Vihdoinkin! (*Hän palaa verhojen luo, raottaa, katsoo.*) Siro kumarrus profeettaseni, ei taida sanoa muuta! Ja kaunis kierros kummin puolin! Taas kumarrus ja nyt jo puhelevat. — Aivan oikein: sen kaunottaren ohitse ei mene yksikään! (*Äänellään ja kädenliikkeillä valssin poljentoa matkien.*) Niin, niin, niin, ei ole kuolemaa, ei . . . (*Jättää verhot, menee oikealle.*) Malttakaa, arvoisa rouva, minäkin tulen kuolemalle jäähyväisiä huiskuttamaan, malttakaahan, malttakaa . . . (*Poistuu.*)

(*Tytöt kurkistelevat verhojen takaa, ensin arasti ja yksitellen, ikäänkuin epäillen, onko joku peljätty henkilö todellakin poissa. Pulppuavan elämänilon ja tanssisävelten viekoittamina he käyvät yhä uskaliaammiksi, katselevat ja nostelevat mustan huoneen esineitä, nauraa kikattaen näyttelevät niitä toisilleen. Yhä useammat yhtyvät riemukkaaseen tanssiin, ikäänkuin omalta kannaltaan todetakseen, »ettei ole kuolemaa».* — *Tanssi päättyy siihen, että he nauruun re-*

mahtaen juoksevat pois, mennessään avaten verhot jättäen ne kokonaan auki.)

(Päivän viimeiset, punertavat säteet. Illan vaihtuminen yöksi.)

PAAVALI.

(Seisoo lähtemässä, laskeuneena pari askelta terassin ulkorappusia, ajatuksissaan, silmät rypyssä hypistellen etusormellaan jotakin pylvään köynnöskukkaa.)

ELSA.

(Parhaassa juhla-asussaan, selin vierimmäiseen pilariin nojauneena, käsin olkainsa takaa, pään yläpuolelta, kiertäen pilarin.)

(Hetken äänettömyys.)

ELSA.

(Tahallisen hitaasti.) Sanotaan: sinä palvelet köyhiä, rikkaita ylenkatsot —?

PAAVALI.

En ylenkatso, mutta he eivät tarvitse mitään.

ELSA.

Eivät tarvitse? — Ja sinä et tarvitse heitä. Vaikka he sinun tähtesi purppuraan ja hienoim-

paan silkkiin pukeutuisivat, sinä et edes katsahda heihin . . .

PAAVALI.

(Tekee torjuvan liikkeen, katsahtaa Elsaan, mutta luo silmänsä kohta jälleen alas.)

ELSA.

Minä yhtä ihmettelen. Onko totta, mitä sanotaan: että sinä rakastat kaikkia ihmisiä erotuksetta? Minä tiedän hyvin, ettet vähintäkään rakasta minua, mutta niin et sentään olisi yhdellekään muulle tehnyt, että olisit hänen kukkansa takaisin lähettänyt.

PAAVALI.

(Samoin, mutta vielä kiihkeämmin.)

ELSA.

Ymmärränhän minä, se on aina niin: Jos toinen rakastaa ja toinen ei, niin tämä ylenkatsoo sitä, joka rakastaa . . . Mutta sinä, Paavali, joka et tahdo ylenkatsoa ketään, sinun pitäisi toki sääliä minua . . . Ajattele: näen sinut viimeisen kerran, eroamme ainiaaksi! Olethan oppinut asettumaan lähimmäisesi tunnepiiriin, ymmärrä

siis minunkin tuskani . . . (*Muuttaen asentoa, vilkkaammin ja hellemmin.*) Ah, jospa minä tietäisin, mikä se minussa on niin vastenmielistä, joka tekee, ettet tahdo edes katsahtaa minuun . . . Ehkä se on tämä käärmekoristus minun kaulasani? Mutta minä voin sen viskata pois . . . (*Tekee niin.*) Kas niin, nyt sitä ei ole . . . Ruma käärme, hyi!

PAAVALI.

(*Päin Elsaan.*) Mutta sano, Elsa, millä sinua palvella? Kaikkea sinulla on, on palvelijoita, on auttajia, on ystäviä, on koti lämmin, on valoa, on soitantoa . . . Toiset, ihan toiset *minua* tarvitsevat.

ELSA.

(*On itkevinään.*) Niin, *toiset* sinua tarvitsevat . . .

PAAVALI.

Elsa, sinä itket, sano minulle, sano, millä voin palvella sinua! Enhän voi jättää itkeväistä! Sano!

ELSA.

Ah, en pyydä paljon . . . Onnettomasti rakastavalle voi jokin kukkakin olla kaikki kaikessa.

Tuon ehkä annat hyvästiksi, tuon, jota juuri hypistelit . . .

PAAVALI.

(Taittaa vaaleanpunaisen ruusun, ojentaa ihmeissään hitaasti Elsalle.)

ELSA.

(Suutelee kukkaa ja panee rinnallensa, hymyilee.) Kukka-raukka kuihtuvainen, voi jos olisit ikuinen, sinua suutelisin aamuin illoin, suutelin päivin, öisin, suutelisin aina, aina: sinua on hän pidellyt. Mutta sinä kukka kuihtuvainen: kun menee hän, sinäkin lakastut . . . ! *(Kyyneissä, nyyhkyttämättä.)*

PAAVALI.

Tuolla vuoristossa — tuolla — on atsaleoja niin ihania . . . niin ihania . . .

ELSA.

Ah, ne ovat lempikukkiani . . . ne, jotka punertavat . . .

PAAVALI.

Jospa menisimme hakemaan niitä! *(Hän huomaa äkkiä olevansa tunteiden vallassa.)*

ELSA.

(*Jälleen alakuloisena.*) Silloinhan myöhästyisit, Paavali, ja silloin vihaisit minua vieläkin enemmän.

PAAVALI.

(*Hiljaa, tuskaisesti.*) Elsa! Etkö siis mitään muuta minulta pyydä?

ELSA.

Tule lähemmäksi, minä kuiskaan sinun korvaasi jotakin . . .

PAAVALI .

(*Tulee Elsan lähelle.*) Mitä niin?

ELSA.

Jos sinulla olisi kultainen linna, ja minä pyytäisin sitä omakseni, antaisitko?

PAAVALI.

Antaisin varmasti. Mitä minä kultaisella linnalla?

ELSA.

Tuolla vuoristossa, niin, tuolla vuoristossa . . . sen etelärinteellä . . .

PAAVALI.

Sen etelärinteellä? . . . on pieni kauppakylä
Oletko ollut siellä?

ELSA.

Olenko ollut?! — Monesti. — Syrjimpänä on
— ei tosin mikään linna, vaan pieni asumus . . .

PAAVALI.

Pieni asumus?

ELSA.

Sen ovi on aina lukossa . . .

PAAVALI.

Ah, Elsa . . . !

ELSA.

Ja minä olen käynyt monta kertaa sen asunnon
ympäri ja ajatellut: tässä on hän kulkenut, ja
vähdoinkin — anna anteeksi minulle — kurkistin
sisälle pienistä ikkunaruuduista. Niin, anna
anteeksi! Aurinko paistoi sisälle ja lattialla oli
ruutujen varjot, seinäkello oli seisahtunut, toinen
ovista oli vähän raollaan, mutta ei ketään, ei
ketään sisällä, kaikki liikkumattomana, jätettynä
yksin . . .

PAAVALI.

Kaikki on siellä niinkuin se äitivainajan jälkeen jäi.

ELSA.

Minulla oli pienenä nukkekaappi, se oli juuri samanlainen. Nyt näin sen todellisuudessa, mutta — lukittuna . . .

PAAVALI.

(On hurmasta ja tuskasta menehtyä.)

ELSA.

Jos siis paitsi tätä lakastuvaa kukkaa vielä jotakin tahdot hyväkseni tehdä, niin älä kiellä minua kurkistamasta ikkunoihin, tai jos se on sinulle kovin vastenmielistä, ainakin istumasta portailla ja painamasta ohimoa lukittua ulko-ovea vasten . . .

PAAVALI.

Minä haen sinulle avaimet . . .

(Laivan vihellys kolmannen kerran.)

ELSA.

Ei-ei, sinä myöhästyit! Se oli kolmas varoitus! Viimeinen!

PAAVALI.

Minä haen avaimet! Ja sinä saat mennä sisälle ja tehdä tulen pesään ja kastella kuihtuneet kukat . . .

ELSA.

Paavali, sinä myöhästyt!

PAAVALI.

Minä annan sinulle sen asunnon, sinulle, sinulle . . . !

ELSA.

Voi, Paavali, sinä olet jo myöhästynyt! Laiva on jo irti rannasta! Voi minua, nyt et ole koskaan antava minulle anteeksi, nyt olet aina vihaava minua!

PAAVALI.

Minä rakastan sinua!

ELSA.

Aah!

(He heittäytyvät toistensa syliin.)

Oikealta kuuluu äitipuolen ja papin lähenevää puhelua.

Tytöt, tuntien itsensä rakastuneiden vartijoiksi, juoksevat terassin kummaltakin puolelta kuuntelemaan, onko vaara tarjona. He kuulostelevat

sormi suulla oikealle päin. Kun lähestyvien äänet kovenevat, niin tytöt hurahtavat takaisin terassille, yhtä äänettömästi kuin tulivatkin, ja tyystin sulkevat verhot jälkeensä.

Äitipuoli ja hänen jäljessään pappi tulevat oikealta, jatkaen keskusteluansa.

Terassilla alkaa hiljainen, hämyisä soitanto.

ÄITIPUOLI.

Voitteko ymmärtää? Voitteko selittää? — Ettenkö olisi kyllin tarkkaan katsonut? Silmäni hakivat kaikkialta, en nähnyt missään: juoksen etukannelle, ei ole, juoksen peräkannelle, ei sielläkään. Ei hyteissä, ei laiturilla, ei missään, ei missään . . .

PAPPI.

Ainoa selitys voi olla vain se, ettei hän olekaan lähtenyt . . .

ÄITIPUOLI.

Etteikö lähtenyt?! Hän *on* lähtenyt. Koko maailma on kuoleman kahleista vapautettava, sanoi hän — ja sitä varten on hän minun, oman äitinsä, sylistä riistäytynyt! Hänen *täytyi*, nähkääs!

PAPPI.

Jos taas täytyi maailmalle, niin ennemmin tai myöhemmin kuulette hänen joutuneen vankilaan — tai tulleen mestatuksi.

ÄITIPUOLI.

Elämälläni on jälleen tarkoitus. Minä menen odottamaan häntä siihen huoneeseen, missä on pienet ruudut . . .

PAPPI.

(*Raottaa verhoja.*) Olen kuin olenkin ankaran järjestysvallan edelle mennyt, niinkuin kunnan kirkonmiehen sopii. Olen rakkaudella kaiken järjestänyt: profeetta on vaaraton.

ÄITIPUOLI.

(*Jatkaen omiansa.*) . . . pienet ruudut ja verenisaroita ikkunoissa . . .

PAPPI.

(*Vetää verhot rauhallisesti syrjään.*)

Näky verhojen takaa: Paavali ja Elsa, vuoristoon päin kääntyneinä, seisovat kaulatuksin, liikukumattomina. Kuutamo. Välkkyvä valojuova meren halki. Muutamat värilyhdyt ovat sytytettyt.

Tytöt kulkevat saman hämyisen sävelen tahdissa, jonkin matkaa toisistaan, piirissä rakastuneiden ympäri, välillään kannatellen kultaverkkoa, joka kimaltelee eri väreissä kuun säteissä.

PAPPI.

(Menee hitaasti ajatuksiinsa vaipuneen äiti-puolen luo, koskettaa häntä, sitten sanoo rauhallisella ja hiljaisella äänellä.) Kuten sanoin, hän ei ole lähtenyt. Hän on täällä.

ÄITIPUOLI.

Eikö ole sittenkään hennonut oman äitinsä sylistä irroittua . . .

PAPPI.

Katsokaa itse.

ÄITIPUOLI.

(Kääntyy katsomaan, hämmästyksestä ja kauhusta rusahtaen kokoon.) Mitä näen? Mitä tuo on?

PAPPI.

Se on — kuolema.

ÄITIPUOLI.

(*Hädissään tarttuen rukoilevasti pappiin.*) Oi, kuoleeko tämäkin poikani?!

PAPPI.

Ei hän kuole, hän on elävä ja hänen sukunsa on lisääntyvä. Mutta kuolee väärä profeetta. Katsokaa, kuinka morsiusneidot hiljaa tuudittavat häntä ikuiseen lepoon.

ÄITIPUOLI.

(*Työntyen pois papista.*) Mitä olettekaan tehnyt!

PAPPI.

Korskean kotkan olemme maahan kytkeneet.

ÄITIPUOLI.

Poikani, poikani, minä olen sinut jälleen lentoon laskeva. En kysy enää neuvojanne, pastori. Keinot ovat minun omiani. Vannon teille: Minä olen heidät toisistaan erottava!

PAPPI.

Hiljaa, hiljaa, suokaa rauhaa rakastaville. Ettekö käsitä hetken suurta juhlallisuutta? Vankeudesta, ehkäpä mestauksestakin pelastaen tuon

ihanan nuorukaispään, katsokaahan, millä onnen
autuudella Herra siunaa profeetan hautajaisia.
Suuri on Herra taivaissa!

ÄITIPUOLI.

(Sortuu hiljaa itkien maahan.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Sama huone kuin ensimmäisessä näytöksessä. Vasemmalla etualalla kirjoituspöytä. Vasemmalla sivuseinällä sanomalehtitukku, sahoja, kirveitä, vähän epäsoinnussa huoneen oikealla puolella vallitsevan salonkisisustuksen kanssa.

ELSA.

(Oikealla olevan kaappinsa ääressä, polvillaan maassa, ottaa laatikoista pojan- ja tytönvaatteita, asettelee niitä takaisin ja ottaa taas, surullisesti tarkastellen, tunnustellen ja suudellen.)

ÄITIPUOLI.

(Istuu alkavin verhojen eteen asetetussa nojatuolissa, milloin kaukomielin, tunnottomin katsein eteensä tuijottaen, milloin vaipuen uneen, milloin havahtuen tutisevin käsin ja sisällisesti kiihtyneenä sukkaa kutomaan.)

PAAVALI.

(Kaupunkilaisessa kotipuvussa, tukka lyhemmäksi kerittynä, kirjoittaa työpöytänsä ääressä.)

KERJÄLÄISET.

(Vaimo pojan ja tytön kanssa, ryysyissä, tulevat ujustellen ja viivytellen kyökistä huoneeseen, jääden ovensuulle.)

PAAVALI.

(Heristää heille sormea ja viittaa Elsaan päin.)
Shhh . . .

PALVELUSTYTTÖ.

(Tulee keittiöstä, varpaisillaan käyden lykkii heidät edellänsä huoneesta; palaa yksin takaisin, aikoo mennä ensin Elsalle sanomaan, mutta epäroï, ja sanoo hiljaa Paavalille.) Pyytäisivät apua . . . niiltä on kaikki palanut.

PAAVALI.

(Nostamatta katsettaan paperista ottaa liivintaskusta rahakolikoita antaen ne palvelustytölle.)

PALVELUSTYTTÖ.

(Menee.)

PAAVALI.

(*Jatkaa työtänsä, lukee kirjoitustaan, nousee, aikoen mennä näyttämään Elsalle, mutta huomattuaan Elsan mielentilan laskee paperin kädestään pöydälle ja menee hitaasti oikealle; suutelee Elsaa päälle.*)

ELSA.

(*Purskahtaa itkuun.*)

PAAVALI.

Aina vain, aina vain! Rakas, pikku Elsa, jo olisi aika pudistaa suru mielestä.

ELSA.

Voi, elämä on niin tyhjää! Mitä varten kaikki?!

PAAVALI.

Mitäkö varten pienokaisemme kuolivat? Mitäkö varten *molemmat*? Ja mitäkö varten juuri silloin, kun heitä ensin rakastimme? — Sitä varten, että . . . (*Muuttaa aikeensa.*) Elsa! Vainajat hymyilevät meille: he elävät *enemmän* kuin me, mutta me pidämme heitä — *kuolleina*! Ymmärrä, ei ole kuolemaa, ei ole kuolemaa, Elsa!

ELSA.

Missä ovat siis lapsivainajani?

PALVELUSTYTTÖ.

(*Tietämättään vastaten Elsan kysymykseen.*)

He ovat keittiössä ja kysyvät, eikö olisi jotakin vanhoja vaatteita ruumiin verhoksi.

PAAVALI.

(*Palvelustyttöä pois viittoen.*) Odota, odota!
(*Elsalle.*) Kuulitko, mitä hän sanoi? Sinä kysyit, missä ovat lapseni, ja hän vastasi: he ovat keittiössä. Sinun lapsesi ovat keittiössä. He kuolivat, että me ymmärtäisimme, ettei ole erotusta lasten ja lasten välillä.

ELSA.

Tuo on jo suorastaan loukkaavaa! Minulla *oli* lapsia, *nyt* ei ole . . . ! Vieraita kohtaan minulla ei ole tunnetta! Mistä minä otan sen rakkauden, kun sitä ei kerran ole?! En tahdo teeskennellä: kun ei ole, niin ei ole.

PAAVALI.

Nyt kerron sinulle jotakin, jota en ole vielä yhdellekään sielulle eläessäni kertonut.

ELSA.

No?

PAAVALI.

Äiti kuollessaan — hän kuoli juuri tässä samassa huoneessa — tuossa noin — lupasi antaa minulle merkin olemassaolostaan kuolemansa jälkeen . . .

ELSA.

Ah, Paavali, sata kertaa olet minulle tuosta ker-tonut.

PAAVALI.

Hän ilmaisee itsensä aina, kun vain voin teossa osoittaa rakkautta ihmisiä kohtaan, erittäin kaikkein köyhimpiä kohtaan. Minä näen hänet heidän silmissään, kun he minua kiittävät — aina, hän on kaikkialla —

ELSA.

(*Ei ilman mustasukkaisuutta.*) Aina olenkin huomannut, että sinä sydämesi syvimmissä sitenkin rakastat äitivainajaasi enemmän kuin minua. Mutta minä sanon sinulle: *minä* olen sinun pelastajasi; äitiäsi seuraamalla olisit aikaa ollut vankilassa tai henkesi menettänyt . . .

ÄITIPUOLI.

(*Itsekseen.*) Minä erotan — minä erotan — —

ELSA.

(*Yhä kiihtyen.*) »Minä erotan» ja »minä erotan.» Hyi, kuinka minua inhottaa tuo ihminen!

PAAVALI.

Yksikin lempeä sana sinun puoleltasi, ja hän on sulava niinkuin vaha.

ÄITIPUOLI.

Liekit . . . liekit . . .

PAAVALI.

Katsahda kerran hänen silmiinsä, sieltä on sinunkin äitisi vastaava.

ELSA.

Uskallat samalla suulla heidän nimiänsä mainita! — Pidät huoneessamme mielipuolta, joka on minun taloni ja omaisuuteni polttanut!

PAAVALI.

Elsa, se ei ole todistettu.

ELSA.

Hän aikoi polttaa *minut*.

PAAVALI.

En usko ikinä.

ELSA.

Et kyllä usko.

PAAVALI.

Ah, Elsa, minäkin annan sinulle päännyökkäyksellä merkin, jos vain kuolen ennen sinua . . .

ELSA.

Hyi, älä puhu kuolemasta. Lähden koko tästä talosta, kun sinä aina puhut kuolemasta ja kuolemasta. Miksi — miksi olemmekaan sitoneet itsemme tähän pikku kaupunkiin!

PAAVALI.

Toimeni vuoksi, Elsa, joka antaa minulle tuloja.

ELSA.

Ah! Minä tahtoisin ulos maailmalle, minä kuolen tähän yksitoikkoisuuteen, tähän tukehtuul! Aina vain samat kasvot ja samat äänet! Ja sinäkin, Paavali! Kuinka haaveilitkaan ennen matkoja merien ja maiden yli! Mutta nyt olet jäänyt paikoillesi homehtumaan kuin sieni puunkuoreen. Kaikki matkustavat, me yksin vain istumme paikallamme.

KERJÄLÄINEN.

(Entinen sotamies, nuoralla vyötetty, vasen jalka puinen, tulee kyökistä kolistellen.)

ELSA.

Mikä sitoo meitä? Sano. Mikä sitoo meitä?

PALVELUSTYTTÖ.

(Ilmestyy hätyyttämään kerjäläistä pois.)
Kyökkiin, kyökkiin, ei saa tulla sisälle! *(Poistuu kerjäläisen mukana.)*

ELSA.

Minä sanon sinulle, mikä meitä sitoo: juuri nuo sinun kerjäläisesi, aina vain nuo kerjäläiset, joita sinä rakastat enemmän kuin ketään muuta. Eivätpä ahdista muita taloja, tänne vain tulevat kuin korpit haaskan ympärille . . .

PAAVALI.

(Alla päin.) Sehän on luonnollista: kun en minä mene *heidän* luoksensa, tulevat he *minun* luokseni.

(Ovikello soi oikealla.)

PAAVALI.

Ah, se on opettaja — hän lupasi.

ELSA.

Kas, kuinka iloiseksi sinä tulit! — Menen kävelemään. En voi sietää sitä miestä.

PALVELUSTYTTÖ.

(*Vasemmalta oikealle.*)

PAAVALI.

Maailman lempein ja vaarattomin olento.

ELSA.

Se »lempeä» on puhunut jossakin seurassa, että sinä olet muka siipesi katkaissut. No — tietenkin *minä* olen ne leikannut. Enemmän kuin kukaan toinen juuri *hän* yllyttää sinua omaa kotiasi vastaan. (*Hän on sovittanut suruhatun päähänsä.*)

PALVELUSTYTTÖ.

(*Ilmoittaa.*) Herra Opettaja.

PAAVALI.

(*Tytölle.*) Pyydä sisälle. (*Elsalle, huoaten.*) Milloin vaihtuukaan surupukusi iloisempiin väreihin!

OPETTAJA.

(Tulee kumarrellen, olkihattu toisessa kädessä, toisessa paperiarkki.) Tässä minä nyt olisin taas sen saman kouluasian kanssa . . .

PAAVALI.

Istukaa.

ELSA.

Suokaa anteeksi, sanon suoraan: jos aiotte esittää sitä kannatuslistaa, niin siihen emme ole tilaisuudessa merkitsemään.

SAHURIKERJÄLÄINEN.

(Tulee keittiöstä, epäröi.)

PAAVALI.

(Nyykäyttää sahurille myöntävästi päätään.)

SAHURI.

(Ottaa seinältä sahan ja poistuu.)

ELSA.

Te katsotte kummastellen. Mutta me annamme todellakin kaikki liikenevät pennit suoraan kerjäläisille, tarvitsematta välittäjiä. Kuten näette, meillä on täällä kerjäläisiä ja holhokkeja

joka nurkassa, niitä tulee ja menee, jokunen mieli-puoli istuu aina huoneessa . . . (*Menee kävelylle kumarrettuaan opettajalle.*)

OPETTAJA.

(*Paavalille.*) Kysymyksessä olisi vain tuo kannatussumma joko kerrallaan tai vuosittain — lastentarhaa varten . . .

PAAVALI.

Olen vaimolleni luvannut, etten kirjoita enää nimeäni mihinkään sitoumukseen.

OPETTAJA.

Mutta — *lastentarhaa* varten!

PAAVALI.

Niin, niin, vaikkapa itse lastentarhaakin varten.

OPETTAJA.

Kaksikymmentä vuotta olen minä opettanut kansakoulussa. En vain voi saavuttaa toivottavia tuloksia. Mistä syystä? Jo ennen kouluikää lapset ehtivät oppia kaduilta niin paljon pahaa, ettei kansakoulu enää saa sitä poishiotuksi. Se on myöhäistä. Mutta kas lastentarha! Niinkuin

tiheäsilmäinen suuri haavi se keräisi itseensä pohjakerrosten lapset, nuo kaikkein pienimmät, nuo suurisilmäiset, joiden sielu on vielä niinkuin vaha valmis vastaanottamaan mitä siihen ensimmäiseksi painetaan. Ja tunnustaakseni ei minua olekaan tänne ajanut ainoastaan toivo saada nimenne kannatuslistaan, vaan sain kuulla . . . kuinka sanoisin . . . tietoihini on tullut, että te olitte eräässä tilaisuudessa lausunut mahdolliseksi . . . tuota noin . . . että johtajattareksi tähän pyhään laitokseen tulisi teidän oma arvoisa rouva vaimonne . . .

PAAVALI.

Laskette leikkiä!

OPETTAJA.

. . . joka seikka antaisi aivan uuden, mahtavan käänteen asiallemme. Kaikki tietävät, mikä erinomainen kasvattaja arvoisa rouvanne oli *omille* lapsillensa . . .

PAAVALI.

Ei siitä tule mitään.

OPETTAJA.

Siinä tapauksessa pyydän ainoastaan ettette virka halkaistua sanaa kenellekään minun käyn-

nistäni täällä, sillä jos tulee ilmi, ettei huhussa olekaan perää, ja vielä, etten ole onnistunut saada *teidän* nimeänne kannattajien joukkoon, voi koko suuri asiamme mennä pilalle.

PAAVALI.

Minulla ei ole rahaa.

OPETTAJA.

(*Kumartaen.*) Täysin riittävä syy.

PAAVALI.

Se tahtoo sanoa — minä en sanonut teille totuutta. (*Näyttää opettajalle suurta sinistä kirjekuorta.*) Tässä on minulla niin paljon arvopapereita, että niillä voisi taata lastentarhanne olemassaolon kymmeniksi vuosiksi . . .

OPETTAJA.

(*Innostuen.*) No niin, niin, kunhan kolmeksi-kin . . . vai niin! . . .

PAAVALI.

Mutta rahat on määrätty toiseen tarkoitukseen.

OPETTAJA.

Tietysti — ymmärrän aivan hyvin, että teidän kaltaisellanne miehellä saattaa olla paljon muitakin hyviä tarkoituksia, kuten esimerkiksi paikkakuntamme . . .

PAAVALI.

Pyydän anteeksi. Meitä kohdanneitten perhe-
surujen jälkeen tahdon, että — vaimoni on te-
kevä virkistysmatkan merentakaisiin maihin.
Olen vuosien kuluessa hänen tietämättään vähi-
tellen koonnut hänelle. Nyt on summa täysi.

OPETTAJA.

(*Hetken ällistelyn jälkeen.*) Aivan riittävä
syy, aivan riittävä syy!

PAAVALI.

Te tulitte hämillenne?

OPETTAJA.

Mitäs minä . . . enhän minä . . .

PAAVALI.

Sanokaa vain!

OPETTAJA.

Herra varjelkoon! Mitäs minä tämmöinen . . . Voiko olla sen kauniimpaa tarkoitusta? Virkistystä kaipaa jokainen ihminen . . . merentakaisiin maihin . . . suuret kaupungit, näköalat . . . matkailijaravintolat korkeilla vuorilla . . .

PAAVALI.

(*Kuiskaamalla.*) Mutta minä pyydän teitä, sanokaa sentään ihan avonaisesti.

OPETTAJA.

(*Oikaisten itsensä, heittäen nöyryytensä.*) No niin, miksipä en sanoisikin! Olitte kerran toinen. Ja toista olemme me teistä odottaneet.

PAAVALI.

Toista olitte odottaneet. (*Sortuu tuolille pöytänsä ääreen.*) Niin, niin, niin!

OPETTAJA.

Valmistuittehan *itse* merentakaisiin maihin. Siellä odotti teitä suuri kansa. Niinkuin aamun nousu oli meille teidän herätyshuutonne. Pidimme teitä aikamme suurena profeettana, joka vihdoinkin oli hämyisille maillemme noussut.

Ihmetellen, ihaillen katsoimme teihin; koko maailma kuunteli teitä. Mutta *nyt* . . .

PAAVALI.

Mutta nyt!

OPETTAJA.

Siipenne ovat katkaistut. — Minkä vuoksi?

PAAVALI.

Puhukaamme avonaisesti: senvuoksi, että olen naimisissa. Senvuoksi, että on olemassa rakkaus vaimoon — niin sitova, niin vangitseva, niin autuas, niin kiduttava, niin repivä, niin kaikki-voipa . . .

OPETTAJA.

Omituinen tunnustus *teiltä!*

PAAVALI.

Puhukaamme vieläkin avonaisemmin. *Te ette* rakasta vaimoani. Te tahdotte, että minä pakottaisin häntä tai että minä jättäisin hänet — — niin, niin, sitä te tahdotte, sitä te kaikki keskenanne hiljaa supatatte . . . Mutta ei kukaan teistä ole oikeassa.

OPETTAJA.

Nöyrimmästi pyydän anteeksi . . . Ihminen vain niin tahtoisi, että olisi jokukin, joka on jotakin toista kuin me kaikki, kaikki muut . . .

PAAVALI.

Kuin laumaihmiset, tarkoitatte.

OPETTAJA.

No juuri, siinäpä oli osuva sana!

PAAVALI.

Katsokaa sentään vieläkin tarkemmin. Hän on rikkaasta kodista, (*ajatuksissaan*) ja köyhäksi hän on joutunut ehkä juuri minun syystäni . . . (*Ryhdiikkäästi.*) Olkoon kuinka tahansa! Kokonaisen maailman asemesta on minulla nyt yksi ainoa ihminen, jonka herättämistä tavoitteen. Entä sitten?! Minua tyydyttää se tehtäväni, uskokaa minua. En kadu vaihtoani!

OPETTAJA.

Tämä on sentään jotakin toista kuin mitä oli.

PAAVALI.

Että jotakin kapinallista on tähän sieluuni tullut, jota ei siinä ollut ennen — ha-ha — miksi

en sitä tunnustaisi! Miksi en tunnustaisi! Siipeni ovat katkaistut: olkoot! En lentoon pyrikään!

OPETTAJA.

Kuten sanoin, nöyrimmästi anteeksi! Nöyrimmästi anteeksi ja kaikki ennalleen. — Ja nyt takaisin pieneen paikalliseen asiaamme: Olisimme kovin, kovin kiitolliset teille, jos tahtoisitte vaivautua tarkastamaan kanssamme sitä rakennusta, jota olemme aikoneet vastaiseksi lastentarhaksi. Siellä ovat parhaillaan asiansharrastajat koolla ja olisi kovin hyödyllistä, että he näkisivät teidät ja ajattelisivat: *hänkin* harrastaa tätä asiaa!

PAAVALI.

(*Itsekseen.*) Äh! (*Ääneen.*) Tietysti tulen. — Mielelläni. Lähtekäämme.

OPETTAJA.

(*Iloisesti.*) Lähtekäämme, lähtekäämme.

(*Aikovat lähteä.*)

ÄITIPUOLI.

Minä vapautan sinut . . .

OPETTAJA.

(Katsahtaa hämmästyen äitipuoleen.)

PAAVALI.

(Pysähtyy äkkiä.) Se on totta! — Olinhan aivan unohtaa.

OPETTAJA.

No, mikä nyt?

PAAVALI.

Niin, nähkääs — talossamme on omituinen sairas. *(Osoittaa äitipuoleen, hiljennetyin äänin.)* Emme koskaan uskalla jättää häntä yksikseen, ja vaimoni ei ole nyt kotona. Me voimme liikkua ulkona vain vuorotellen.

OPETTAJA.

(Osoittaa kysyvästi päähänsä.)

PAAVALI.

Niin — kuinka sanoisin — arvatenkin mieli-puoli, raukka. Hän näkee näkyjä, kuulee viulun-soittoa . . . huutaa kauhusta . . . Yksin jäätyään hän ehkä voisi sytyttää kaikki tuleen.

OPETTAJA.

Sytyttää tuleen? Omituista. —

ÄITIPUOLI.

Kun hän on ensin suljettu.

OPETTAJA.

Huu —. No niin, näkemiin!

PAAVALI.

Näkemiin, näkemiin!

OPETTAJA.

(*Menee.*)

PAAVALI.

(*Itsekseen.*) Oh, jospa olisit tiennyt! Yksi sana vielä — ja ehkä kaikki olisi ollut ratkaistu . .

PALVELUSTYTTÖ.

Täällä olisi ne kerjäläiset.

PAAVALI.

Taas »ne kerjäläiset»! Johan olen sen kuullut!

PALVELUSTYTTÖ.

Niiltä on kaikki palanut . . .

PAAVALI.

Sinäpä nyt kiusaat minua!

PALVELUSTYTTÖ.

(*Menee.*)

ÄITIPUOLI.

(*Höpisee itseksensä kuiskaten, yhä kiihtyvämmin.*)

PAAVALI.

(*Istuu kirjoituspöytänsä ääreen, alkaa kirjoittaa, panee kynän pois, kääntyy puhumaan äiti-puolelle.*) Tiedän, mitä tahdot sanoa: Kirjoittaa kerjäläisistä, yhdenvertaisuudesta, mutta kerjäläisiä ajaa keittiöstäänkin. Ei, Paavali, tämä menee jo liian pitkälle! Ajaa luotansa niitä ainoita, niitä ainoita, joita pitäisi palvella. — Ei, Paavali! Ei, Paavali! (*Soittaa pöytäkelloa.*) Paadun paatumistani!

PALVELUSTYTTÖ.

(*Tulee.*)

PAAVALI.

Mitä sanoitkaan minulle niistä kerjäläisistä?

PALVELUSTYTTÖ.

Että niiltä on kaikki palanut, vaatteetkin —
rääsyt vain on jäljellä — poika kahdeksanikäinen,
tyttö kuuden . . .

PAAVALI.

Käske tänne, tänne sisälle.

PALVELUSTYTTÖ.

Jos vain enää saavutan. — (*Juoksee ulos.*)

PAAVALI.

»Poika kahdeksanikäinen, tyttö kuuden» . . .
(*Aitipuolelle.*) Olet oikeassa, rakas. Ne olivat
minun lapseni. Olivat keittiössä, ja minä en
käskenyt heitä edes sisälle, omia, armaita lap-
siani. Olivat avojaloin, ryysyissä, ja minä en
antanut heille vaatteita! (*Menee vaatekaapille,
avaa laatikot, yhä samassa haltioituneessa mielen-
tilassa ottaa esille lastensa vaatteita, ensin tytön,
paina syliinsä; ottaa esille lasten kengät, jotka
ovat vähän kuluneet.*) Ah, mitkä muistot! Ja
tuossa vielä pikku reikäkin. — Jos Elsa vain
ymmärtäisi, niinkuin minä, niin hänkin varmaan
varmaan antaisi. (*Suutelee intohimoisesti mo-
neen kertaan kenkiä ja vaatteita.*) Hän on ym-
märtävä sitten, sitten!

ÄITIPUOLI.

Tuhaksi! . . . Tuhaksi! . . .

PALVELUSTYTTÖ.

En saavuttanut enää, mutta minä tiedän, missä he asuvat, jos niin että . . .

PAAVALI.

(*Antaa vaatteet tytölle.*) Vie heille nämä, ja nämä, ja vielä nämä . . .

PALVELUSTYTTÖ.

(*Käärii vaatteet paperiin.*)

ÄITIPUOLI.

Minä erotan — — minä erotan — — —

PAAVALI.

(*Otaa käsiinsä sinisen kirjekuoren, vaipuu ajatuksiinsa, riuhtaisekse irti, vaipuu uudelleen.*) Ja samalla kertaa tapahtukoon kaikki, kaikki! Mikä tulee, se ei ole minun asiani!

(*Ovikello.*)

PALVELUSTYTTÖ.

(*Hätkähtäen.*) Rouva!

PAAVALI.

(*Päättävästi, hitaasti, rauhallisesti.*) Odota. Se on rouva. Oven aukaisen minä itse. Mutta sinä viet samalla tämän näin (*sinisen kirjekuoren*) Rantakadulle 20, anna opettajalle, sano, että se on »tuntemattomalta» — lastentarhaa varten. Niin, niin, »tuntemattomalta».

PALVELUSTYTTÖ.

Mitenkä?

PAAVALI.

— että se on tuntemattomalta antajalta lastentarhaa varten. Toistapas.

PALVELUSTYTTÖ.

Tuntemattomalta . . . lastentarhaa varten . . .

PAAVALI.

No, no, kyllä sinä osaat, mutta varohan: siinä on *paljon* arvopapereita.

PALVELUSTYTTÖ.

(*Ottaen mukaan paperiin käärimänsä vaatteet ja sinisen kirjekuoren mennessään toistaa.*) Tuntemattomalta lastentarhaa varten — (*Poistuu vasemmalta.*)

(*Ovikello soi vihaisesti.*)

PAAVALI.

Niin on siis ratkaisun hetki tullut. (*Menee oikealle aukaisemaan ovea.*)

ELSA.

(*Eteisessä.*) No, miksi ei palvelija?

PAAVALI.

Lähetin asialle. (*Tulee eteisestä, menee vasemmalle etualalle asti.*)

ELSA.

Mitä asiaa sinulla oli? (*Tarkasteltuaan itseään kuvastimessa tulee samoin eteisestä, alkaen riisua tukkaan takertunutta hattua, jonka vuoksi menee jälleen eteisen kuvastimen eteen.*)

PAAVALI.

(*Kääntyen Elsaan päin.*) Kuinka sinä olet kaunis ulkoa tultuasi! Kun sinulla on tuolla lailla punaiset posket . . . (*Avaa sylinsä.*) Elsa! Pitkästä, pitkästä aikaa! Tule!

ELSA.

(*Nauraen.*) Niinkö arvelet?

PAAVALI.

Tule, minä otan sinut syliini, tule, minä vien sinut halki maailman! En vie viitoitettuja teitä, en laivareittejä, en rautateiden määrättyjä linjoja myöten. Vien vapaaseen maailmaan, jossa jokainen hetki on kynnyks salaperäiseen, suureen tulevaisuuteen . .

ELSA.

Tämähän kuuluu joltakin. Teet minut aika uteliaaksi.

PAAVALI.

Älä katso oikeaan, ei vesampaan, vaan tule!

ELSA.

No, no, kunhan saan hattuni hyllylle . . .

PAAVALI.

Tule joutuin, tule, minä kuiskaan sinun korvaasi jotakin, annan kuormallisen atsaleoja kaikkein ihanimpia . . . !

ELSA.

(*Sormeansa heristäen.*) Paavali, Paavali, mitä sinä teet, saat sydämeni sykkimään niin hurjasti!
— (*Ojentaa kätensä aikoen juosta Paavalin sy-*

liin.) No, ota vastaan! (*Huomaa avatut laatikot.*) Ai, mitäs tämä on? (*Tarkastaa nopeasti laatikot.*) Paavali?

PAAVALI.

(*Antaa käsiensä raskaasti pudota.*) Annoin lapsivainajiemme vaatteita . . .

ELSA.

Mi-mitä?

PAAVALI.

Annoin vaatteet, joita emme enää tarvitse, koska meillä ei lapsia enää ole . . .

ELSA.

Kenelle annoit?!

PAAVALI.

Kerjäläisille . . .

ELSA.

Vai niin.

PAAVALI.

. . . joilta oli kaikki palanut — vaatteetkin.

ELSA.

Sinä annoit pois? — Enkö *minä* ollut siinä asiassa mitään?

PAAVALI.

Elsa, en voinut muuta.

ELSA.

Minun kalliit muistoni, minun omien pienoisten jokapäiväiset vaatteet — likaisten katu-lasten yllä! Paavali! Anna minulle ne takaisin, minä tunnen, että tällä tapauksella voi olla ratkaiseva merkitys väleissämme. Anna takaisin, ennenkuin on myöhäistä . . .

PAAVALI.

(*Rauhallisesti.*) Olen tehnyt ainoastaan sen, minkä sinä itse olisit tehnyt, jos olisit ymmärtänyt saman kuin minä . . . Elsa, kahdeksanikäinen poika, kuudenikäinen tyttö . . . Heiltä on *kaikki palanut!*

ELSA.

Anna takaisin! Anna takaisin!

PAAVALI.

No niin, olen tehnyt vielä muuta,

ELSA.

Olet tehnyt vielä muuta?

PAAVALI.

Olin koonnut rahaa —. Sinä olet sitä ehkä aavistanutkin; nyt olen antanut kaikki säästöni . .

ELSA.

Olet antanut . . . ?

PAAVALI.

Opettajalle lastentarhan hyväksi.

ELSA.

Sinä olet järkesi kadottanut!

PAAVALI.

En tiedä. Tiedän vain, etten voinut muuta. (*Tunteellisesti.*) Voi, Elsa, koeta ymmärtää: koko elämäni oli äsken kuin vaa'alla. Yhdessä hetkessä nousi kaikki vuorena eteeni, huutaen minulle: jos *nyt* petät itsesi, Paavali, petät ainaaksi! En voinut . . . — koeta ymmärtää — en voinut, en voinut muuta! Niin, Elsa, tekisin vieläkin saman, jos se uudelleen eteeni tulisi.

ÄITIPUOLI.

Hah! Odota . . . Kohta, kohta!

ELSA.

Rahat olivat sinun. Siihen sinulla oli laillinen oikeus!

PAAVALI.

Oh, Elsa . . .

ELSA.

Mutta anna takaisin ainakin se, mikä oli *minun!* Anna takaisin minun muistoni omista lapsistani! (*Purskahtaa itkuun.*) Kuuletko? Anna takaisin — anna takaisin . . .

KERJÄLÄISVAIMO.

(*Kahden lapsensa kanssa näyttäytyy vasemmalta.*)

PAAVALI.

Mikä nyt? (*Kerjäläisille.*) Tekö? Tulkaa vain, tulkaa vain . . .

KERJÄLÄISET.

(*Tulevat sisälle. Lasten yllä on Paavalin antamat vaatteet.*)

PAAVALI.

(*Elsalle.*) Elsa, he ovat tulleet vaatteista kiittämään.

ELSA.

(*Vaikenee uhmaavasti.*)

PAAVALI.

Elsa, ajattele, että nuo olisivat *sinun* lapsesi: käskisimmekö heidän pukeutua jälleen ryysyihin?

ELSA.

Niin ratkaiskoon siis tämä hetki meidän kohtalomme. Jompikumpi, Paavali! Kerjäläiset tai minä. Valitse välillämme!

PAAVALI.

(*Tuskaisesti.*) Ah!

KERJÄLÄISET.

(*Tunkeutuvat Paavalin ympärille häntä kiittäkseen.*)

PAAVALI.

Ei -ei, eivät vaatteet olleet minun . . . (*Osoittaa kädellään Elsaan päin*) älkää minua kiittääkö . . .

KERJÄLÄISET.

(Suuntautuvat Elsaa kohden.)

ELSA.

(Työntää lapset luotaan; menee huoneeseensa oikealle.)

PAAVALI.

Ei-ei, älkää minua . . . ! Tulkaa toisten, nyt hän ei voi teitä vastaanottaa . . . mutta toisten . . . hän on puristava lapset rintaansa vasten . . . hän on suuteleva teitä . . . Mutta nyt . . . menkää . . . menkää . . . menkää . . . ! *(Kääntyy poispäin.)*

KERJÄLÄISET.

(Menevät kumarrellen ja niiaillen.)

PAAVALI.

(Heittäytyy äitipuolen jalkoihin.) Et ole minun äitini, sillä jos olisit, niin tietäisit neuvoa minulle pääsyn tästä tukalasta tilastani!

ÄITIPUOLI.

(Ottaa Paavalin pään käsiensä väliin ja koettaa painaa rintaansa vasten.)

PAAVALI.

Ei, sinä et ole minun äitini, kuuletko, sinä et ole, sillä sinä rakastat minua, mutta vihaat (*osoittaa oikealle*) häntä! Kaikki te vihaatte häntä ja minä en huoli teidän rakkaudestanne, en huoli! — (*Heltyen antautuu äitipuolen syliin.*) Voi minua!

(*Katsovat toisiansa silmiin.*)

PAAVALI.

Niin, minä tiedän, mitä sinä tahdot sanoa minulle. Sinäkin sanot niinkuin kaikki muut: Paavali, jätä hänet, irroitu kahleistasi. Ah, sinä iloitset siitä, mikä tapahtui välillämme, näen sen silmistäsi, sinä iloitset; sillä sinä ajattelet: nyt lähtee Paavali kotoa ja menee taas vapauteen. Te ette ymmärrä mitään, ette mitään, ette mitään. Tylsänä katsoo silmäsi minuun! Etkö äsken itse nähnyt: kun koetin irroittua, niinkuin te kaikki tahdotte, heräsi *viha* hänessä, ja nyt olen kauempana tarkoituksestani kuin koskaan ennen. Etkö kuullut hänen hirveitä sanojansa: »valitse välillämme!» Se oli vihaa, siis olen minä menettänyt *väärin!* Hänen olivat rakkaat muistonsa, lasten vaatteet olivat *hänen* — etkö muista, kuinka hänen ahkerat kätensä niitä pitkinä talvi-iltoina

kutoivat ja ompelivat — tuossa, juuri tuossa, lampun vihreässä valossa, etkö muista? Minä olen häneltä hänen omansa ryöstänyt. Mitä? Mitä? (*Lukien vastausta äitipuolen silmistä.*) Sanot, irroitu kokonaan. — Paljon sinä vaadit, mutta et ymmärrä mitään. Kauhea olet sinä!

ÄITIPUOLI.

Vapautan . . . kohta vapautan . . . ! (*Rusahtaa kokoon suuren mielenjännityksen jälkeen.*)

PAAVALI.

Ahaa, saitpa vihdoin sanat suustasi! Ja väsyit niistä niin, että nukuit. (*Kavahtaa ylös, rintansa lyöden.*) Ei! sanon minä. En milloinkaan! *Itse* asetan minä elämäni tarkoituksen, ja *hänen* parhaansa on se tarkoitus! Mutta sinä tahdot tehdä sen tyhjäksi! Sinä vihaat häntä, ja kuitenkin tahdot olla minun omatuntoni! Nousen kapinaan sinua vastaan, kuuletko, kapinaan nousen minä sinua vastaan, olitpa ken tahansa! Kapinaan! Kapinaan! Minä tuon vaatteet takaisin, ne rakkaat — ainoan muiston hänen lastensa kosketuksesta — minä tuon takaisin! Ja hänen rahansa minä tuon takaisin, sillä ne olivat häntä varten kootut, ne olivat hänen, hänen ne olivat,

hänen, hänen! Tuon takaisin, kuulitko?! Tuon takaisin! (*Raivoon asti kiihoittuneena syöksee ulos oikeanpuoleisen takaoven kautta.*)

AITIPUOLI.

(*Sävähtää jonkin ajan kuluttua horroksistaan ja huomaa, että Paavali on poissa. Heittäen neuleensa luotaan hän äkkiä kumartuu tuolissaan eteenpäin, kallistellen korvaansa milloin mitäkin suuntaa kohti, kuullakseen, onko ihmisiä missään muualla kuin Elsan puolella. Hän auttautuu seisaalleen, tuolista pidellen, hiipii oikealle eteiseen, asettaa korvansa Elsan huoneen ovea vasten, jonka hiljaa lukitsee, ja juoksee sitten hoippuen ulos vasemmalle (keittiöön) tuoden sieltä palavan kekäleen, jonka viskaa eteiseen, paiskaten sen jälkeen eteisen sisäoven kiinni. Nyt hän, kuunneltuaan vielä joka suunnalle, kiireesti tukkii ikkunat uutimilla. Huone käy puolipimeäksi. Hän juoksee keittiöön yhä uusia kekäleitä hakemaan, joita viskelee näkymättömiin nurkkiin ja alkooviin.*)

(*Seuraavan tulipalon kuvaus näyttämöllä ei saa tavoitella reaalisuutta. Niinpä ei saa kuulua mitään räiskettä tai muuta pauhua eikä mitään liekkejä näkyä. Tulipalon tuntu on saatava ai-*

kaan vain siten, että 1) heti kun äitipuoli on peittänyt ikkunat ja huone pimennyt, siinä syntyy punainen valaistus, joka hetki hetkeltä kasvaa, kunnes lopussa saavuttaa mahdollisimman väkiperäisen, paikatellen seinien läpikin loistavan hehkun, ja että 2) kohta kun mielipuoli on heittänyt ensimmäisen kekäleen, matalat jouhisoittimet alkavat hiljaisen, nopeasti ja levottomasti vapajavan, tulen syttymistä ja levenemistä kuvaavan sohinan, joka kasvamistaan kasvaa yht'aikaa valaistuksen kasvamisen kanssa, korkeiden viulujen vähitellen yhtyessä mataliin.)

ELSA.

(Epätoivoisesti kiljahdellen kolkuttaa ovea huoneensa sisäpuolelta.) Avatkaa! Minä tukehdun! Avatkaa! Avatkaa!

ÄITIPUOLI.

(Nauraa kolkon hurjasti ja noutaa vain uuden kekäleen, viskatakseen eteiseen.)

(Elsan huudot vähitellen hiljenevät ja vaikenevat.)

PAAVALIN ÄÄNI.

(Kaukaa vasemman ulko-oven takaa.) Elsa! Elsa! Avaa ovi! Avatkaa ovi!

ELSA.

(Elsa ei vastaa.)

ÄITIPUOLI.

(Tyrmistyy kuullessaan Paavalin äänen.)
 Pois Paavali, pois! Pois! Pois! *(Kauhuissaan hän juoksee vasemmanpuoleiselle ovelle, jonka koettaa sulkea työntämällä huonekaluja eteen. Sen tehtyään hän jälleen suuntautuu oikealle, tuskin enää jaksan liikkua, lisätäkseen tulen valtaa eteisessä.)*

(P a a v a l i jyskyttää nyt vasemman s i s ä - o v e n takana. Kun ovi jo on murtumassa, kaatuu ä i t i p u o l i kekäle kädessä, kauhusta räähkätään, keskelle huonetta.)

PAAVALI.

(Syöksyy sisälle, juoksee oikealle äitipuolen ruumiin ylitse, murtautuu Elsan huoneeseen ja kantaa hänet eteisen kautta ulos. Hetken kuluttua hän juoksee jälleen sisälle.) Missä olet, äiti? Hohoi! Hohoi! *(Hän löytää äitipuolen, laahaa hänet vasemmanpuoleiselle ovelle asti, mutta ei voi enää päästä ulos. Hän koettaa päästä oikealta, mutta perääntyy jälleen kuumuuden pa-*

kottamana, ja sortuu maahan.) Voi äiti, äiti, sinäkö minulle tämän teit? Eikö ollut kuolemaa? Eikö ollut kuolemaa!

(Näyttämö pimenee nyt nopeasti, kunnes syntyy täysi pimeys.)

(Viulujen soitto muuttaa luonteensa. Ikään kuin vastaukseksi Paavalin epätoivoiseen kysymykseen kuuluu kuin lohduttavan tuutulaulun sävel. Soitto käy seuraavan vaihdoksen kuluessa yhä lohdullisemman luontoiseksi, jopa saa vihdoin auringonpaisteisen, iloisesti leikkivän sävyn, vaikka se samalla hiljenemistään hiljeneekin).

(Samanaikaisesti näyttämö hetki hetkeltä yhä kirkastuu. Etualan muodostaa perustuksiaan myöten palaneen rakennuksen sammuneet tuhkaläjät. Taka-alana aukeaa rauhallisessa aamuvalaistuksessa heloittava pikkukaupungin tori, jonka ylitse näkyy kaukaisia, matalia, värikkäitä puurakennuksia ynnä valkea pieni kirkko tornineen. Tuhkaläjien takana on Elsa polvillaan, liikkumattomana ja kuin kivettyneenä suruunsa, pää kumarruksissa. Hänen vierellään oikealla seisoo Opettaja, Paavalin sininen arvo-

paperikotelo kädessään. Vasemmalla, perempänä V a i m o lapsineen, joilla on yllään Elsan lasten vaatteet.)

OPETTAJA.

(Laskee varovan arasti kätensä Elsan päälle, ikäänkuin kehoittaen jo nousemaan.)

ELSA.

(Kääntyy ihmetellen päin Opettajaa, ottaa molemmin käsin hänen kädestään, jota vastaan painaa itkien päänsä, nousematta kuitenkaan polviltaan.)

VAIMO.

(Lykkien lapsia edellään lähestyy Opettajan viittauksesta Elsaa, jääden tämän vasemmalle puolelle.)

ELSA.

(Kääntyy hitaasti heihin päin, tunnustelee lapsukaisten vaatteita, syleilee heitä vuorotellen ja nostaa vihdoin päänsä vaimon puoleen.)

VAIMO.

(On ojentanut molemmat kätensä auttaakseen Elsaa nousemaan. Kun Elsa katsahtaa vaimoon, nyykäyttelee tämä lohduttavasti päätään hänelle.)

ELSA.

(Muistaen Paavalin kertomuksen tarttuu vaimon käsiin, nousee ja kietoo molemmat kätensä vaimon kaulaan.)

1. Minna Canth: Murtovarkaus. 5-näyt. 5 painos. 5:—.
5. Larin Kyösti: Tuhkimo ja kuninkaantytär. 4-näyt. 10:—.
6. Minna Canth: Anna-Liisa 3-näyt. 2 painos. 5:—.
8. Malla Talvio: Kauppaneuvoksen kuoltua. 3-näyt. 3: 50.
9. Z. Topellus: Seikkailu saaristossa. 2-näyt. 2: 50.
10. Z. Topellus: Titianin ensimmäinen rakkaus. 1-näyt. 1: 20.
11. Jonas Lie: Wulffie ja Kump. 3-näyt. 2:—.
18. Z. Topellus: Regina von Emmertitz. 5-näyt. 10:—.
20. Malla Talvio: Eri teitä. 4-näyt. 5: 50.
22. Eino Kalima: Kaupungista palattua. 2: 50.
24. Juhani Aho: Panu. 4-näyt. 5: 50.
25. Henrik Ibsen: Nukkekot. 3-näyt. 5:—.
26. Henrik Ibsen: Pikku Eyolf. 3-näyt. 5: 50.
27. Z. Topellus: 50 vuotta myöhemmin 3-näyt. 4:—.
28. Z. Topellus: Kypron prinsessa. 4-näyt. 10:—.
32. I. M. Slick: Kehräävä kuninkaantytär. 3-näyt. 3:—.
38. Konrad Lehtimäki: Spartacus. 5-näyt. 6: 50.
39. Johannes Linnankoski: Simson ja Delila. 3-näyt. 10:—, sld. 15:—.
41. Hanna Jaakkola: Ester Lönn. 5-näyt. 5:—.
42. Selma Lagerlöf & Bernt Fredgren: Suotorpan tyttö. 4-näyt. 5:—.
45. Artturi Järvinen: Pohjalaisia. 3-näyt. 4 painos. 12:—.
46. Ruupert Kainulainen: Karjalan kannaksella. 3-näyt. 2 p. 8:—.
47. Minna Canth: Roinilan talossa. 3-näyt. Hinta 5:—, Uusi painos tulossa.
49. Malla Talvio: Lempiäniemen tyttäret. 1-näyt. 2:—.
51. Maria Jotuni: Savu-uhri. 3-näyt. 5:—.
52. Henrik Ibsen: Rakkauden komedia. 3-näyt. 10:—.
53. Gerhart Hauptmann: Hannele. 5:—.
54. Kyösti Somero: Danton. 4-näyt. historiallinen näytelmä. 9:—.
55. Otto Al' Antila: Rannan isäntä. 2-näyt. 1: 25.
56. Artturi Leinonen: Merkitty mies 3-näyt. 5:—.
57. Hjalmar Procopé: Siltalan pehtori. 4-näyt. 10:—.
58. Milna Häger-Kanninen: Eroa miehille. 1-näyt. 2:—.
59. Helvi Herlevi: Kuningasverta. 2-näyt. 2:—.
60. Ruupert Kainulainen: Punainen pakolainen. 3-näyt. 10:—.
61. Selma Lagerlöf: Untuvainen. 9:—.
62. Kl. U. Suomela: Vapauden veljet. 4-näyt. kieltolainäyt. 5:—.
63. Nikolai Gogol: Reviisori. 5-näyt. 15:—.
64. Eva Hira: Kallilan talo. 3-näyt. 5:—.
65. Maria Jotuni: Miehen kylkiluu 3-näyt. 2 painos. 15:—.
66. Emil Elenius: Pirun miekka 4-näyt. 5:—.
67. Ev. Hira: Tienhaarassa. 1-näyt. 4:—.
68. Romain Rolland: Danton. 3-näyt. 5:—.
69. Eva Hira: Sirkan kosija. 1-näyt. 4:—.
70. Malla Talvio: Viimeinen laiva. 3-näyt. 5:—.
71. Larin Kyösti: Ulkosaarelaiset. 4-näyt. 15:—.
72. Aino Voipio: Purjehdusmatka. 2-näyt. 5:—.
73. S. Wettenhovi-Aspa: Lauantai-iltoja. 4-näyt. 5:—.
74. Laura Solme: Hukkasaari, Satunäytelmä. 3-näyt. 5:—.
75. Väinö Voipio: Lönnrot on tulossa. 3-näyt. huvinäytelmä. 15:—.
76. Santeri Ivalo: Juho Vesainen. 4-näyt. historiallinen näytelmä. 15:—.
77. Artturi Leinonen: Herra Päätömitäjä. 2-näyt. huvin. 12:—.
78. Raju Halla: Freerian Prinsessa. 3-näyt. huvin. 5:—.
79. Selma Anttila: Kahdet kasvot. 3-näyt. 15:—.
80. K. Kaslin: Rakkaita vihollisia. 1-näyt. 9:—.
81. Gustaf von Numers: Pastori Jussilainen. 4-näyt. 10:—.
82. Gustaf von Numers: Tupaantulijaintanssit. 1-näyt. 5:—.
84. Anni Swan: Lastennäytelmiä II. 10:—.
85. Gustaf von Numers: Kuopion takana. 3-näyt. huvin. 12:—.
86. Artturi Leinonen: Kapinoitsijat. 3-näyt. 5:—.
87. Artturi Leinonen: Vanha Härmä. 3-näyt. 5:—.
88. Artturi Leinonen: Oikeata maahenneä. 7:—.
89. Henrik Ibsen: Päiväkummun pidot. 3-näyt. 10:—.
90. Maria Jotuni: Kultainen vasikka. 3-näyt. 9:—.
91. Eero Alpi: Näkymättömät tulet. 3-näyt. 12:—.
92. Helvi Herlevi: Huutokauppa. 3-n. 3:—.
93. L. L. Jyrähti: Pakolaiset. 1-näyt. 8:—.
94. Eero Alpi: Sininen kukka. 1-n. 5:—.
95. Gustaf v. Numers: Elinan surma. 7-kuv. näyt. 15:—.
96. Gustaf v. Numers: Tuokkalan tapelu. 7-kuv. 15:—.
97. Gustaf v. Numers: Eerikki Puhe. 5 näyt. 15:—.
98. Eero Alpi: Ohi houkutusten. 5:—.
99. Vilho Helanen: Heräävä heimo. 1-näyt. 5:—.
100. Leinonen: Nuijapäällikkö. 12:—.
101. Elsa Hästesko: Arvoituksia eli kommunisti. 10:—.
102. Elsa Hästesko: Kumpi rakkaus. 7:—.
103. Eero Alpi: Korven äännet. 5:—.
104. Olli: Tahtoisin tulla filmitähdeksi. Koulula. 5-näytelmiä. 10:—.
105. Artturi Leinonen: Kapituliherra. 7:—.
106. Laura Solme: Koululaisnäytelmiä. 8:—.
107. Urho Karhumäki: Kilpakihlat. 7:—.
108. Hagar Sarasto: Päivärannan onnelliset. 6:—.
109. Hannes Visuri: Valkoinen sankari. 5:—.